

ŽENSKI SVET

GLASILO ŽENSKIM DRUŠTEV V JULIJSKI KRAJINI

VSEBINA 4. ŠTEVILKE: ○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

OBRAZI IN DUŠE XXII. — ELIZABETA BROWNING — (Dr. Alojzij Res)	Stran	81
NOČ NA VASI — Pesem — (Poldi Leskovičeva)	„	85
UBOŽICA — Povest — France Bevk (Nadaljevanje)	„	84
ČRNE ROŽE — (Gustav Strniša) (Konec)	„	88
ROMILDA — (Ivan Zorec) (Nadaljevanje)	„	89
RESEN PROBLEM — (Janez Rožencvet)	„	94
V SLOVO — Pesem — (Maksa Samsova)	„	96
JUGOSLOVENSKE UMETNICE — 4. — MARIJA VERA	„	97
O DETETU IN ZAKONU — (Friderik Nietzsche)	„	99
DREMIŠLJEVANJA MIMOGREDEŽE — (Andreja Vera)	„	100
ŽENA IN POLITIKA — (Bolči Žvan)	„	102
SAD SPOZNAVANJA — Pesem — (Maksa Samsova)	„	104
PESEM O NOČI — ((Marijana Kokaljca)	„	104
IZVESTJA: Naše delo. — Po ženskem svetu. — Malerinstvo. — Higijena. — Gospodinj-		
stvo. — Razgovori. — Kuhinja. — Iz naše skrinje. — Književna poročila. — Str. 106, 107,		
108, 109, 110, 111, 112.	PRILOGA ZA ROČNA DELA.	

ŽENSKI SVET izhaja prve dni vsakega meseca. - Za Jugoslavijo letna naročnina: Din. 64 (s krojno prilogo); polletna: Din. 32, Naročila in naročnino je nasloviti na upravo „Ženskega Sveta“, Ljubljana, Karlovska cesta 20. Uredništvo in uprava: Trst, posta centrale, poštni predal štev. 384. — Izdaja „Žensko dobrodelno udruženje v Trstu“. Tiska „Tiskarna Edinost“ v Trstu, Via S. Francesco 20. Upravništvo v Trstu, ulica Torre bianca štv. 39/I.

Najvišje odlikovanje gre gospodinji,

ki je prišla do tega prepričanja, da je najbolje izbrati si za dobavitelja raznih potrebščin tako trgovino, ki nudi toliko panog, da ji ni treba hoditi za raznimi stvarmi po več trgovinah. — Najbolj dobrodošla je našim gospodinjam
tvrdba

DRAGO SCHWAR, Ljubljana

ki more s svojo zalogo preskrbeti z oblačili vso obitelj, tako moške, kakor ženske člane. Oblačil za gospode in dečke, izvrstnega blaga in kroja je vedno dovolj v zalogi, in to vse v lastnem izdelku. Izgotavlja se po meri. Zaloga finega, direktno iz Anglije uvoženega sukna, slovi kot najboljša v Ljubljani. Za ceno dame je na razpolago damski salon, ki izgotavlja damske kostume, plašče in krila iz blaga, ki je le prvovrstne kakovosti in v krasnih vzorcih. Zaloga prvovrstnega perila in vseh modnih potrebščin. Uspešno gospodinjstvo je brez cenениh dobavnih virov nemogoče.

Priporočamo najtopleje tvrdbko

DRAGO SCHWAR, Ljubljana

ŽENSKI SVET

Obrazi in duše.

XXII.

ELIZABETA BROWNING.

V času, ko je angleški romantiski val dosegel svoj vrhunec, ko sta Byron in Shelley raznesla strastni ogenj svojih pesniških del po vsej kulturni Evropi in jo za hip primamila v krog svoje bolno očarujoče lepote, se je porodila 1806. angleškemu trgovcu Barrettu deklica Elizabeta, iz katere se je razvila najgloblja in najnežnejša pesnica, kar jih premore angleško slovstvo.

Srečno je potekala pod skrbno in ljubečo očetovo vzgojo Elizabetina mladost. Večji del leta je mlado dekle s kipečim duhom, a šibkim telescem preživelo na deželi in že tedaj prisluškovalo tajnim glasovom prirode in jim odgovarjalo v nežnih, otroških stihih. Ko je nekega pomladnega dne morje pogoltnilo njenega ljubljenelega brata, se je skoroda zrušila pod tem krutim udarcem: pričela je bljuvati kri in ni nikdar več popolnoma okrevala. Z vso resnostjo in ljubeznijo se je tedaj oklenila studija grških in latinskih klasikov in se pri tem željno poglobljala v bajni pesniški svet, ki ga

je našla v predhodniku romantike Wordsworthu ter v sodobnikih Tennysonu in Shelleyu. Tako so tonila njena mlada leta med studijem in pesnikovanjem, nad katerega je legel rahel plašč otožnosti. In že je menila, da v svoji osamelosti ne bo srečala moža, s katerim bi nadaljevala skupno življenjsko pot, ko se je spoznala s pesnikom Robertom Browningom in ga leta 1846. po notranjem boju in proti očetovi volji poročila.

Tedaj je pričelo pluti v njej novo življenje, nova mladost. Njena duša se je ob moževi povzpela v najvišje kraljestvo duhà, njeno srce je v ljubezni zagorelo v do tedaj nezasluteni blaženosti, da je pozabila na bolezen, ki je kljula v prsih.

Browningova sta takoj po poroki odpotovala iz londonske megle v Italijo in pod njenim božjim solncem ustvarila dela, ki spadajo med najlepša moderna angleška dela. Pod namišljenim naslovom «Sonete iz portugalsčine» (*Sonnets from the Portuguese*) je prerojena žena zapela prelepe pesmi ljubeče duše. Naj podam — v suhi prozi — iz te zbirke tri sonete, iz katerih se mogoče vendar dà zaslutiti bogastvo poezije, ki jo je ta pesmica, redka med redkimi, ustvarila:

14. SONET

Če me moreš ljubiti, daj, da me ljubiš edinole radi ljubezni. Ne reci: «Ljubim jo radi njenega smehljaja — radi pogleda — radi nežne govorice — radi načina mišljenja, ki se tako dobro ujema z mojim in mi tako dobro dé.» Zakaj te reči, o ljubljenec, se že same po sebi morejo spremeniti ali pa se spremené za te in ljubezen, tako zgrajena, se lahko tudi poruši. In ne ljubi me niti zato, ker s tvojo drago usmiljenostjo sušiš moja solzna lica — bitje, toliko časa uživajoče tvojo tolažbo, more pozabiti na plakanje in tako zgubiti tvojo ljubezen! A ljubi me samo radi ljubezni, da me preko večnosti ljubezni zamoreš vedno ljubiti!

28. SONET

Moja pisma: mrtvi listi, nemi in beli! In vendar se mi zde, da so nocoj oživel in da drhté v mojih trepetajočih rokah, ki so razvezale trak in jih spuščajo na moja kolena. Tole mi je reklo, da me on želi videti vsaj enkrat, kot prijatelj. V temle je določil dan, da pride in se moje roke le dotakne: takó preprosta stvar in vendar sem se zjokala radi nje... Tole, iz papirja tako finega, mi je reklo: «Draga, jaz te ljubim». In jaz sem se sesedla in ihtela, ko da bi božja bodočnost grmela na mojo preteklost. — Tole je reklo: «Jaz sem tvoj», in zato je črnilo tako zbledelo, ker sem ga držala vedno na srcu, ki je premočno bilo... In tolé... o ljubezen, tvoje besede bi bile malo zalegle, če bi se drznila le ponoviti, kar je tole pismo reklo.

38. SONET

Ko me je prvič poljubil, je poljubil le prste te roke, s katero pišem. Od tistega dne je postala vedno bolj čista, vedno bolj bela, odporna posvetnim pozdravom, vedno pripravljena poslušniti, ko angeli govoré. Ne mogla bi nositi prstana iz ametista, ki bi bil vidnejši mojim očem, ko tisti prvi poljub. — Drugi poljub si je čelo poiskal in se napol izgubil, ko je med lasé pal. O najvišji dar!

Ta je bil krizma ljubezni, ki je s posvečujočo sladkostjo šel pred pravim vencem ljubezni. — Tretji poljub je legel škrlatno na moje ustnice, in tedaj sem zamogla vzklikniti ponosna: «Ljubezen moja, v resnici moja!»

* * *

Štiri leta po poroki je Browningova priobčila svoje največje delo, roman v verzih «Aurora Leigh», kjer opisuje z izredno pesniško močjo boj mlade žene s konvencionalnostjo moderne, hladno individualistične družbe, ki tlači in duši žive vire čutečega srca.

Njena poezija ne pozna iskanih čuvstev, ne pozna hlastanja po bežnem utisu, ne praznih besed: izraz je, iskren izraz njenega golobokega čuvstva njeno življenje je, prelivajoče se v muzikalični, tužno zveneči ritem njenih pesmi. Z nežnimi rokami objema naše srce in mu poje o tajnah in sanjah, o bridkosti in radosti, o upanju in prevarah, o obupu in zmagi po lepem in dobrem stremeče ženske duše. In kot žena je Browningova prva zaslišala do tedaj še neznano plakanje otrok, ki jih je zmagujoča, brezobzirna industrija vklenila v robooto po rovih in tovarnah, in leto dni pred smrtjo je napisala globoko socialno pesem «Jok otrok» (*The cry of the children*), iz bridkosti porojeni biser njene lirike.

A v drobnem telesu z dekliškim obrazom, z velikimi črnimi očmi, je kljul strup boleznim vedno globlje in širje. Medtem ko je njen duh plezal po vrhovih misli in lepote, se je v njeno telo vsesala smrt in pila zadnje kaplje njenega srca, ki je trudno od boja zaihtelo) v predsmrtni grozi:

«Dovolj! Trudna sva, jaz in moje srce! Sedim ob nagrobnem kamnu in bi hotela, da bi tisto ime bilo vklesano zame... Knjige sva spisala, ljudem sva zaupala in pomakala najino però v najino kri, ko da bi ta barva ne mogla nikoli umreti. Preravno sva hodila, da bi srečo dosegla, preiskreno sva trudna, jaz in moje srce, samá, samá na svetu! Kaj še delava tu, jaz in moje srce?»

Leta 1861. so v Florenci pokopali njo in njeno srce, a duša žene, ki je «ravno hodila in iskreno ljubila», živi med nami v nesmrtnih poezijah, ki iz leta v leto, z desetletja v desetletja vse lepše pojò. Dr. Alojzij Res.

⊕⊕⊕⊕⊕

Noč na vasi. (Poldi Leskovčeva.)

V pokojnem snu že zemlja spi	So mladi fantje, ki pojo,
in vas molči;	iz krepkih grl
a s klanca	vre spev mehak
se zliva pesem v tiho noč — —	zdaj tih, zdaj glasno vriskajoč.

Poslušne dekline v kamrici
in srka vase
te mlade glase
in v dušo leže ji boleost.

⊕⊕⊕⊕⊕

Ubožica. (Povest. Spisal France Bevk.)

(Nadaljevanje.)

14.

Prvi korak v tuje, nepoznano življenje je bil narejen; morala je ostati. Ali naj se vrne v posmeh vasi? In Brunovo pismo je šumelo za njeno bluzo.

Naslednji dan popoldne je šla na ulico. Med množico ljudi je iskala Brunov obraz. Bilo je nezmislno, le slučaj bi ga mogel pripeljati pred njene oči. Bila je žalostna, ker ga ni našla. Ena sama noč in pol dne sta ji prinesla toliko neznane bridkosti, da je zajokala v duši. Potrebovala je človeka, da se mu izpovè.

Obraz za obrazom je prebirala. Zbirala je redke besede tujega jezika, ki jih je poznala in jih sklejala v stavke, da jih poreče, ko zagleda Bruna. Izmislila si je v duhu tudi njegov odgovor. Tako je tavalala iz ulice v ulico.

Naenkrat je spoznala, da stoji pred hišo, v katero je bila prvo zablodila njena noga ob prihodu v novo življenje. Nehotè, kot omotična je stopila po stopnicah in potrkala na vrata.

Debela ženska je široko razprla oči in jo je povabila, naj vstopi. Ni vstopila. Val rdečice ji je planil v obraz, ko je vprašala, kje bi lahko našla Bruna.

Grenko je požrla nasmeh ženske in njen pogled; njena beseda pa je bila skoro pomilovalno pojoča. Povedala ji je ulico in številko, kjer je delal.

«Če je še tam», je dejala. «Mladi ljudje danes ne strpè dolgo v eni službi...»

Rezika se je poslovila in šla po stopnicah, nato iz ulice v ulico, od stražnika do stražnika, od hiše do hiše...

Delavnica je bila že zapuščena. Zamazan delavec je čistil prostor in se je radoveden ozrl vanjo. Še ko mu je povedala, koga išče, jo je meril od nog do glave, nato je dejal: «Počakajte!»

Počakal je. Delavec si je očistil obraz in roke, vzela kapo in zaklenil delavnico.

Čez deset minut sta prekrizala še eno ulico, zavila v stranski del ozkega prehoda s ceste na cesto in sta stala pod rdečo svetilko male gostilne, iz katere je vel duh po ocvrtih ribah in črnem politem vinu.

Vstopila sta. Moški, ki je bil ž njo, je stopil mimo nje naravnost v kot, kjer je ždelo okoli okrogle, z rdečim prtom pogrnjene mize več ljudi, moških in žensk. Rezika je ostala sama ob steburu, ki je podpiral nizki strop. Gledala je za moškim, ki jo je privedel sem. Ta ji je pomignil z roko, od mize pa je vstal moški, ki je zapičil vanjo oči.

Bil je Bruno. Obstala sta, kot da se molče izprašujeta ob svidenju. Le en hip. Nato je Rezika planila k njemu in brez sramu, ne meneč se za ljudi, se je izvilo iz nje zadrževano hrepenenje po njem; objela ga je in vzkliknila v tujem jeziku: «Moj dragi! Jaz sem prišla!»

Bruno je obstrmel nad gorečnostjo svojega dekleta. Nasmeh mu je splezal na ustnice. Družba se je zasmejala prizoru in nerodnim, s tujim naglasom izgovorjenim besedam, ki so bile najčistejše.

Bruno je odvil Rezikine roke raz svoj vrat in dejal karajoče: Kaj pa delaš?»

Razumela je njegove besede in njegov pogled. Čemu se ji smejejo? Ali ni naredila prav? Ali je mogla narediti drugače? Pričakovala je objema in poljuba, zdaj pa je odvil njene roke s svojega vratu, da vise mrzle ob telesu. Stisnilo jo je v srcu do najgrenkejše bolečine.

Bruno se je poslovil od znancev s pogledom in stopil ž njo na ulico. Ko sta naredila sto korakov v neznano smer, se je ona ozrla vanj. Bil je mračen, težek. Pogledal jo je tudi on, nato je dejal: «Počemu si prišla?»

Besede niso prišle iz srca, ampak iz nevolje človeka, ki so ga utrgali iz družbe.

«Pisal nisi. Nisem mogla prestatii.»

Ni razumel. Če tudi bi bile besede izgovorjene v njegovem jeziku, ne bi jih bil razumel.

Rezika je spoznala to. Brezmejno se je odprla zemlja pred njo.

Hotela je povedati vsebino prejšnjega stavka s siromašnimi besedami tujega jezika. Ni mogla več, ustnice so trepetale, oči so bile polne solz.

Bruno je zagledal solze in se je zavedel. Prišla je bogvekako in odkod in ga je poiskala izmed tisočev. Kaplja mu je kanila v srce, polagoma se je zmehčal.

Spregovoril je ž njo milejše, dve lepi besedi sta ustavili njene solze. Lučka, ki je bila že skoro ugasnila v njenem srcu, je začela s slabotnim plamenčkom goreti.

Krenila sta k morju. Mrak je padal na zemljo. Kri je bila razlita od obzorja do bregov, šipe v oknih so bile škrlatno rdeče.

Sedla sta v vrt restavracije, ki se je raztezal nad cesto, in gledal na pristan v morje. Bruno je naročil vina. Pila sta in sta se zrla iz oči v oči. Nasmeh se jima je trgal z ustnic.

Dopovedala mu je z besedo in s kretnjo, kako je šla od doma in kako ga je iskala. Čez nekaj časa je dejal Bruno: «Drugače se moraš česati; tu ni taka navada.»

«Da», je prikimala Rezika.

«Drugače se moraš obleči.»

Sramuje se me! je dahnilo skozi njeno zavest. Pa je bila pripravljena storiti vse. Dejala je: «Da!» Tema je bila, ko sta šla domov; Rezika je nagnila glavo na Brunovo ramo. Tudi njegova od vina razgreta glava se je nagnila na njene lase. Jecljal je:

«Saj te imam rad! Saj nisem vedel, da te imam rad!»

V službi je bila Rezika prepuščena sama sebi; varovala je otroka, nihče se ni zmenil zanjo. Mož in žena sta se menjavala v izbruhih največje

ljubezni in največjega sovraštva. Poslušala je besede in se učila jezika; gnjus izgovorjenega je rasel v nji.

Vsak prost hip je bežala iz hiše, kamorkoli. Prikrojila si je novo obleko, lase si je počesala po mestni modi.

Njeno spremembo je Bruno opazil. Pobožal jo je po licu. Ko sta šla na sprehod, se je zdel z vsakim dnevom prijaznejši. Popravljaj ji je besede, ki jih je izgovarjala nerodno, njen nasmeh ga je zahvaljeval...

* * *

Misel na dom jo je grenila. Neštetokrat se je dvignila pred njo bleda slika matere, ki se je začudena dvignila s postelje in iskala svojo hčer... Ob tej predstavi se je vselej stresla. Bala se je nečesa; ni vedela koga.

Ni se mogla zdržati. Pisala je očetu dopisnico. Naslova ni pridejala. Nato je pisala materi pismo. Bile so lepe, vdane besede, ki se niso mogle odločiti, da bi dejale: «Povrnem se!»

Ni se mogla več vrniti.

Na tisto pismo pa ji je odgovoril oče s trdo roko:

«Nezvesta hči! —

Če bi moja edinka ne bila — bi te moral prokleti. Proklet te ne bom, ker te bo proklelo življenje, če se ne vrneš k materi, ki si jo spravila na rob groba. Za tujim človekom si šla, z nami nisi imela usmiljenja, niti tvojega slovesa nismo bili vredni. Bodi! Onemogel bom, posestva ne bom prodal. Če se vrneš ti ali tvojih otrok kateri, naj sede k ognjišču, sicer naj hiša razpade. Ne bom poizvedoval po tebi, samo da vem, da živiš!

Se poslavlja tvoj oče, te objokuje tvoja mati.»

Te besede so bile ogenj. Rezika je obupno jokala in sklenila, da se odpelje domov. Ko je zagledala Bruna, se je njeno srce razdvojilo...

16.

Neskončno so se vlekli dnevi drug drugemu enaki; Bruno in Rezika sta hodila na sprehode; včasih je zmanjkala beseda, pa jo je nadomestil pogled in nasmeh. Rezika je imela občutek, da se Bruno ob nji dolgočasi.

Ni se mogla vsega razgovoriti z njim. Včasih so bile njegove besede čudne in ni jih razumela; tu pa tam so bile njegove izražene misli take, da niso našle odmeva v njenem srcu. Ob takih prilikah je molčala.

Nekega popoldneva jo je Bruno nenavadno zgodaj odslovil. Čudila se je ta dan njegovi molčečnosti, še bolj se je zdaj začudila.

Kam gre? — Sunek ljubosumja jo je udaril v srce. Stopila je za njim in ga ujela z očmi na koncu ulice. Sledila mu je. Stopil je v gostilno, v kateri ga je prvokrat našla. Par trenutkov je pomišljala, nato je stopila v družbo razposajenih ljudi kot črna lisa v beli dan.

Bruno je sedel v družbi treh moških in ene ženske. Rezika je obstala ob steburu nizkega prostora in zrla nepremično v družbo.

Prva jo je opazila črnolaska, ki je sedela ob Brunovi strani. Položila je roko na Brunovo ramo, ki je ta ni zganil, in dejala: «Kaj pa ona tam-le?»

Reziki so se zasvetile oči, najraje bi bila planila k tej ženski. Obrazi vseh so se obrnili vanjo. Med njimi je bil tudi Brunov obraz, ki je kazal nevoljo in presenečenje. Eden izmed moških mu je dejal besedo, da se je dvignil, in njegova beseda je v hipu spremenila tudi izraz obraza: «Rezi, Rezika!»

Kot da se ni pred četrto ure poslovil od nje. Črnolaska se je odmaknila, podprla je brado in jo je zrla prodirajoče.

Rezika je sedla. Videla je v prvem trenutku, da ne spada med nje. Drugi svet, druga čustva, druge njej tuje misli so jo obkrožale. Ko je sedla, je nastal mučen molk. V dnu njenih prsi je pekla grenka bolečina.

«Ali boš pila?» je prekinil Bruno molk in ji nalil kozarec. Dejala je, da ne, a je zmočila suhe ustnice, da ubije mučno zadrego.

Počasi se je razpletel pogovor. Smeh je bil zadržan na ustnicah vseh, veselje se ni moglo razviti. Rezika je občutila, kako se na slednjo besedo vsi pogledi obračajo vanjo. Tehtali so njen nasmeh, njeno žalost, sodili njene lase, njeno polt in njena usta; precenili so njeno obleko in ubožen nakit, ki ga je imela na sebi.

Bolelo jo je, da so te oči merile z vso pazljivostjo globino ljubezni med njo in med Brunom. On pa se je vedel vpricho njih prezirno, kot da je sužnja njegova. Ko so se njene oči povesele k tlom, je videla, da je črnolaska stopila svoji sosedi na nogo. Zasmejali sta se glasno in pogledali vanjo; besed Rezika ni razumela.

Vsa kri ji je planila v lica. Eden moških je del prst na usta: «Pst!» Črnolaska pa je dejala drzno: «Ščava ne razume!»

To je Rezika razumela. Vse se je dvignilo v nji. Trepetajoča je vstala od mize.

«Grem».

Bruno se je zavzel. Mimogrede je opazil s karajočim pogledom črnolasko, Reziko je prijel za roko:

«Ne delaj neumnosti! Zameriš se mi!»

Iz Rezike pa je skoro bruhalo: «Grem. Ti, če hočeš, ostani!»

Ni pozdravila, stopila je na ulico. Bruno je hotel ostati; pregovorili so ga, da je stopil za njo.

«Prvič in zadnjič!» je dejal, ko jo je dohitel. Bil je jezen, da je škrtal z zobmi.

Rezika je molčala.

«Ti nisi za družbo; ne smeješ se in ne govoriš! Če hočeš biti moja, bodi drugačna!»

Ona ni izpregovorila besedice.

«Ti ljudje so moja družba; privaditi se jim moraš! Ali naj bom vedno s teboj?»

Rezika je molče dospela do doma, molče je podala Brunu desnico. Le žarek tople ljubezni je padel nanj iz njenih oči. Nato je izginila v vežo.

(Dalje prih.)

Črne rože. (Gustav Strniša.)

(Konec.)

DEŽ ROSI.

Dež rosi na polje. Pod zelenim dežnikom nizke breze stojim in strmim v kraljestvo narave. Krog mene padajo šepetaje deževne kaplje, poljubljajo zelene bilke in se izgubljajo v črni prsti — solze otroških let so, ki sem jih rosil iz višine sreče, da so namakale poljano žitja in se zajedale v prst nejasne bodočnosti, iz katere so potem zrastle trnjeve rože razočaranja. —

Dež rosi.

Zelenosive bilke spreminjajo barvo, postajajo temnejše in živejše. Veje na drevesu se lahko vpoگیbljejo pod težo kapljic, ki prodirajo niz blestečih biserov listnate krone, mehka tenčica nad menoj se trga, tu in tam kane name težka kaplja. —

Padaj, rosa nebeška, umij telo nečistega zemljana, osveži mu dušo, da zasluti vse čudo božje prirode in se spoji s kapljami ter vsesa v prst delovanja, da rodi enkrat žlahtne sadovel —

Zelena streha se naenkrat silno strese. Globoko se skloni in spet dvigne, nabroji listov se zgane, kot mehko valovje, če se vrže vanj kamen, že me vsega oblije vodeni curek. —

Veter buči silneje. Kot bi udarjal na velik zvon, skrit v zelenju, zabrni drevo, strese se, nagne siloma naenkrat desno in spet levo, zašušti, zaječi, kaplje lijo kot iz škropilnice, vse se dviga, pada, zveni. Drevo se hoče siloma oprustiti objema zemlje, pa ne more! Na koži se opažajo napete žile, poka, vidi se belota debela, ki prehaja v zeleno spodnjo plast kože — izlil se je žolč iz globine tega trupla, ki ne odjenja v svoji divji jezi.

Blisk, treskl!

Mimo mene je šel bog s svetlo strelo, dobro sem videl preteč obraz, njegov silni dih me je skoro omamil. Čepel sem ob drevesu in čakal.

Naenkrat udari znova, breza nad menoj zagori. — Oči gledajo, pa komaj slutim, kaj se godi; ves utrujen in moker zrem zamišljeno v ogenj. Čutim toploto plamena, že sega blizu mene, že me je opekel. A jaz strmim vanj in se poigravam s svetlimi kačami, ubijam morim in bliskam v svoji notranjosti. — Vse hočem novo, veliko in silno! Oči se smehljajo, a roke nehote segajo v jasne plamene. —

Blesteče kače se odbijajo ob meni, že se me oklepajo, stiskajo me vedno silneje, čudna, omamna zatohlost in sopara mi lega na dušo, v notranjosti me nekaj žge, roke so kot goreče baklje, poskušam se dvigniti, pa prepozno, povsod švigajo goreči jeziki in se vsesavajo vame, še enkrat se siloma premaknem in že se onesvestim. —

RDEČI NAGEL.

Vilo cvetočih livad je prevaril gozdni favn in sviral svoji novi izvoljenki — vili povodnjački, zaljubljeno pesem sanjajočega gozda.

Zaplakala je livada v rosi bolesti in zagrizla se je nje vila v črno prst, da bi ji izsesala nje bol. —

Pa je pogнал iz nje ugriza krvavi cvet mračnega nagelna nagrizenih listov — simbol nje žarkih ust, ki si jih je ranila v svojem trpljenju. —

Utrgala je vila nagelnov cvet in splula k reki, kjer je sanjal črni favn v objemu vile povodnjačke.

Stegnila je nad spečo vilo svojo prozorno roko in spustila rdeči cvet na nje grudi.

In vonjala je povodnjačka opojni cvet in vsa omamljena se je obrnila od črnega, ostudnega favna.

Dvignila se je in zaplesala z vilo cvetja nad črnim favnom, ki je zakril svoj ostudni obraz s kopreno mraka in se skrnil v senco črnega gozda.

Vzvišeni in očiščeni sta se dvignili vili pod oblake. —

LOKVANJ.

Lokvanj, roža močvirja, koprnenje tišine. Nad vodo so plavale vile in se zrle v nje gladini, pa se je iz njih pogleda v blesteči vodi razgalil lokvanj, nežni, beli, nadahnjeni cvet. Zaplesale so vile in cvet se je zibal.

Lokvanj, prelestna vodna roža, stegnila se je roka, da te odtrga, pa je zagrabila perišče vode, ki me je oškropila, da sem vzblesel v vodenih solzah. Pa se je dvignilo k tebi moje hrepenenje in te doseglo ter se poglobilo v tvoji blesteči omamni cvet ter v njem vtonilo. —

Potolažen in miren sem se vračal, a tvoji blesteči cvetovi so se smehljali iz jasne gladine.

PASIJONKA.

Teptali so zemljo, ker so slutili v nji skrito seme, toda seme je poglalo siloma in vzbrstel je cvet, roža, ki je zažarela iz popka samozatajbe, je bila roža ljubezni in odpuščanja, cvet žalosti in požrtvovanja — zelena pasijonka.

Postavil sem jo na ozko okno poleg jetnika slavca, da bi mu drugovala. In slavec ni več pel — globoko k kletki se je sklanjala pasijonka. — Ali so se nje mehki žebli zapičili v drobno telesce pevca, ali ga je bolel pogled na krono trpljenja? —

Molčal je slavec in roža je molčala, na mojem oknu je pa dehtela skrivnost. —

Pozdravljen cvet trpljenja, rojen v preziru, pozdravljena pesem tišine, nikomur razodetal —

Romilda. (Ivan Zorec.)

(Nadaljevanje.)

Tačas, ko je Baga čehljala in ljubila hudega kralja, je Romilda tičala v vdovski sobi vojvodskega gradu. Čisto je pozabila na obhode po obzidju, nič več ni mislila na sramoto in pogubo, ki pretita domovini, vse misli so se ji plele samo okoli črnega jezdeca.

«Kaj ko bi tisti jezdec bil kralj sam — ?» je premišljevala.

In bolj ko je premišljevala, bolj jo je ta misel grela in omamljala. Od koprnenja je zamižala v sladki omotici, oči pa so ji vendarle gledale četico konjenikov s hudim jezdecem na iskrem vrancu.

«O, saj je bil kralj sam — !» je ječala in že ni več dvomila.

Velika ničemurnost in huda strast sta jo naenkrat zmogli. Poklicala je zaupnega služabnika in mu velela, naj gre do obrskega kralja in mu pove, da mu rada izda mesto, vse prebivalstvo in njih imetje, če ji s kraljevsko besedo obljubi, da jo precej po predaji mesta vzame.

Romildin zaupnik je bil Sloven, ime mu je bilo Volkoj, Longobardi so ga bili ujeli v neki bitki s Sloveni. Domača zadruga mu je živela tam nekje med Nadizo in Sočo. Tjakaj so mu venomer uhajale domotožne misli, po domu in svobodi mu je hrepenelo srcé.

«Ali me Dobročica še čaka, ali je umrla od žalosti za menoj, ali pa jo je oče dal drugemu junaku?» ga je bolelo dan na dan.

«In kaj počnó starši, kaj bratje in sestre, kako živi vsa naša zadruga?» ga je zmerom bolj skrbelo.

Tako so mu bile vse misli le doma, poti v svobodo pa le ni našel.

Ko so Obrí privreli pred mestno obzidje, je ob večerih trepetaje poslušal otožnomehke slovenske pesmi, ki so domotožno vstajale iz obr-

skega tabora, se strastno preHITEvale in končno bučeče zlivale v en sam močan in zategnjen klic mile domačnosti.

«Oho!» se je čudil. «Sloveni so se z Obri zбоgali... Kateri rodovi neki so z njimi šli nad Longobarde?»

Rad bi bil zvedel za vzroke te zveze, zato se je zelo razveselil Romildinega ukaza.

«Pojdi!» mu je rekla. «Pojdi, kakor sem ti velela, ampak na Peruna, Sventovita in Triglava mi prisezi, da se vrneš!»

Pa ji je prisegel.

«Vrni se,» ga je bolj prosila, kakor mu ukazovala. «Potlej te precej osvobodim in bogato nagradim, da ne pojdeš s praznimi rokami v domačo zadrugo... Pojdi, Volkoj, in pomni, da sem ti zmerom zaupala in da si mi prisegel na svete bogove!»

Skrivaj se je splazil čez obzidje in obrska straža ga je privedla pred kralja, ko je le-ta od togote nad trdovratnim mestom in njegovo junaško poveljnico divje škripal z zobmi in ko se je Bağa sama plaho skrila za zaveso.

Kralj je poslušal, kaj mu grozovita ženska ponuja, in se hudobno režal:

«To je tista, ki mi je danes z obzidja žugala — ?»

«Ni žugala, — pozdravljala te je!» je zvití Volkoj nehote napol ugenil.

«A kdo si ti?» je kralj hotel vedeti.

«Sloven, vojni ujetnik.»

«Ostani tu, pa si svoboden; samo povej, kako pridem v mesto.»

«Vojvodinji sem prisegel, da se vrnem; a kako bi prišel v mesto ti, sem ti povedal.»

Kralj ga je prežeče gledal:

«Misliš, da mesta ne bi zmožel?»

«Nikoli, o kralj!»

«Dobro torej: mesto moram dobiti!»

izza zaves je smuknila lepa Bağa, počenila na ležišče h kralju in se po mačje stiskala obenj, iz oči ji je paleče gorelo veliko ljubosumje.

Ali kralju je bilo že zadosti njene ljubezni, še do laskanja mu ni bilo več; ko pa je videl v njenih očeh predrzno ljubosumje, je brž segel po biču in pretepel lepo dekle.

«Pojdi!» je potlej mirno rekel poslancu. «Pojdi in povej vojvodinji, da jo vzamem še tisti dan, ko dobim mesto v oblast...»

* * *

Romilda je sovražniku res izdala mesto in prebivalce.

Obri so kakor povodenj bušili v trdnjavo. Pijani so bili od nepričakovane zmage in omamljeni od bogastva in so strašno divjali v nesrečnem mestu.

Izdani Čedajci so od groze tulili, ženske pred divjaki vreščale, otroci od strahu cvilili in pojemali, — vse mesto je bilo en sam jok in joj.

Zmagovavci so polovili moške, ženske in otroke in jih odvedli v tabor; potlej so mesto izropali in nazadnje zažgali.

Čedajci so preklinjali usodo in uro svojega rojstva, ko so s solzami v očeh gledali, kako jim gre rodno mesto v nič.

Romilda pa je bila mirna sredi obupanega in zaslužjenega ljudstva; le srce ji je koprnelo in kri ji je norela in vrela v vročem pričakovanju.

«Vojvodinja naša, kaj bo z nami?» je ljudstvo vpilo in ni vedelo za strašno izdajo.

«Mesto za kraljestvo...; to in vse za mogočnost in oblast...; vsa Furlanija za kraljevsko krono...!» je Romilda računala v srcu in pred vsakomer umikala oči, sevajoče ob misli na skorajšnjo možitev, kraljevsko čast in oblast.

«Mati — ! O mati, gorje si ga nam!» so sinovi stiskali pesti.

«O mati, kako se jih bojim — !» so hčere trepetale.

A Romilda je molčala in čakala mladega kralja, ženina svojega.

No, kralj ni utegnil misliti nanjo. Mudil se je med svojimi junaki, ki so pobijali odrasle moške Longobarde in si delili v osebno last ženske in otroke. Po taborišču je tekla kri, da je divjaškim morivcem zemlja pod nogami kar čvekala v smrdečem blatu... Krik bolečin in groze se je mešal s hrohoto in tuljenjem divjakov, ki so z bičem pretepalí in si kar na mestu, še ob toplih truplih mož in ženinov zverinsko onečaščali omedlevajoče longobarške žene in device... Groza strašnega dne je odnehala šele z mrakom. Utrujeni zmagovavci so si pripravljali večerjo; hrup se je nekoliko polegel; še glasnega joka žená in otrok ni bilo več slisati, tako se je vse balo biča, ki jim je že ves dan plesal po hrbtu.

— Zdaj je kralj prišel v šotor. Zleknil se je po ležišču in se dobrovoljno režal Baği, ki je vdano počenila obenj.

«Zmagal si, o gospodar!» se je smehljala lepa suznjica.

«Zapoj mi pesem, Bağa; zapoj pesem o zmagi!» ji je počasi momljal in jo skoraj nevedoma božal.

Bağa je grčala od željne čutnosti in se zadihavala, nò, hitro umirila in tiho, boječe rekla:

«Zmagal si in zdaj boš ljubil zensko, ki ti je pomagala — .

Kralj se je hreščeče zasmejal.

«Zapoj — !» ji je velel, pokojno zamizal in položil glavo v dekličje naročje.

Suznjica je tiho pela o volku sivodlaku, ki je lovil jelene in košute po vsi širni stepi in ki je predirjal zeleno hribje, pretekkel globoko dolinje in preplaval široko vodevje, pa mu še ni bilo dosti vročega lova.

«Dosti —, tukaj za zdaj dosti —, je kralj šepetal in se smehljaj.

«Torej ne boš ljubil Longobardke?» ga je izpeljevala, ko je dopela

Kralj ni odgovoril, samo plosknil je z rokami in vojaku, ki je naglo pomolil glavo v šotor, ukazal, naj mu privedejo Romildo.

Tako je vojvodinja Romilda morala priti do svojega ženina.

Bleda je bila in se stresla od razburjenja, a ko je videla kralja, slo-
nečega v naročju lepe, mlade ženske, je zardela in zavpila:

«Česa se drzneš, o kralj — ? Kaj je to — ? je sopihala in ježno gledala v Bago, ki je pestovala težko kraljevo glavo, a sužnjica je strmela v togotno tujko in se samozavestno smehljala.

Kralj sam je zaničljivo opazoval razžaljeno vojvodinjo, z ležišča pa se še dvignil ni.

«Kdo si, žena, da tako govoriš?» je počasi vprašal.

«Ali ti nisem nevesta?» je zaihtela. «Ti pa se valjaš z drugo!» je sopihnila v vroči jezi in pisano pogledala lepo Bago.

«A jaz sem zmagovavec; ne pozabi!»

«Brez mene ne bi bil; ne pozabi tudi ti!»

«In zdaj hočeš ti premagati mene?»

«Besedo tvojo imam!»

«Da te še tisti dan vzamem, ko dobóm v roke mesto, — to je res!» se je zakrohotal. «No, semkaj, žena, da se ti zgodi po besedi!»

Romildi so od strahu zablujile oči, obup ji je stisnil grlo in zvezal nogé.

«Pridi — !» je ukazal, se napol dvignil in odrinil Bago.

Romilda je v boleči nemoči omahnila, zakrilila z rokami, še pala bi bila, če je ne bi bila prestregla močna kraljeva roka in je potegnila na ležišče.

Potlej jo je odpehnil in Baga, ki je ves čas mirno čepela v kotu šotora, se ji je glasno zasmejala.

«Ti —, ti —, divjak — !» je Romilda kričala.

Kralj se je smejal in dal poklicati dvanajst najljubših poveljnikov.

«Zgodilo se ti je, kakor sem obljubil, čeprav se mi gnusiš, ker si izdajavka svojega naroda,» ji je govoril. «A vi junaki,» je pomežiknil dvanajsterim psoglavcem, «vi jo imejte posihmal!»

Romilda je hripavo rjula od silne groze, ko so dvanajsteri pesjani dobrovoljno zarenčali in se je polastili vsi.

Potlej so jo vzeli s seboj. Spotoma so jo pehali še v druge šotore.

* * *

Ko je Romilda odšla h kralju, je pri njenih otrocih ostal Volkoj, čeprav je, ker je bil Sloven, smel svobodno hoditi po taborišču. Same je pustil le, da bi pogledal, kateri slovenski rodovi so v obrski vojski.

Sloveni, obrski zavezniki, so dobili svoj delež plena, morij v taboru pa se niso udeleževali.

«Kakšno junaštvo je ubiti neoboroženega, oplašenega in ustrahovanega človeka?» so odkimavali.

«In tisto z ženskami — !» je pljunil rdečelas, močan Sloven.

«Pokaj ste šli z Obri? Katerega rodu ste?» je Volkoj vpraševal.

«Premagali so naše pleme, ki živi na zdolnjem Podunavju; ob sklepanju miru so si izgovorili, da jim pomagamo zoper Longobarde.»

«Z Longobardi se bije tudi naše pleme,» je Volkoj povedal.

«Čudim se,» je star Sloven, obrski zaveznik, počasi postavljaj besede. «Čudim se, da nas slovenska plemena nikjer niso ustavljala, ko smo hrumeli semkaj.»

«Saj ti pravim, da se sami tudi bijemo z Longobardi,» mu je Volkoj dopovedoval. «Longobardi so pobiti, — zdaj se Obrom zgodi lahko marsikaj.»

«Tako mislim sam,» mu je pritegnil drug Sloven. «Kazalo bi, da se naše slovenske čete med potjo ne mešajo z obrskimi.»

«In svoje pesmi prepevajte, koder vam bo pot šla. Pesmi vas bodo varovale bolj od kopij in strelic,» je svetoval modri Volkoj in se vrnil k Romildinim otrokom.

Spotoma je zvedel za grdo usodo, ki jo je Romilda čakala s svojo izdajo.

«Kaj bo z otroki?» je sočutno premišljeval. «Sužnji bodo, kakor sem bil jaz; sužnji, dà.»

Smilili so se mu, vendar se mu je zdelo, da jim mora povedati, kaj je mati storila in kako se ji to zdaj vtepa.

«Naj vsaj zvedo, koliko je vredna njih gosposčina.»

Sprva mu niso verjeli, niso mogli verjeti; potlej so ječali v silnem obupu, sramu in strahu.

«In ti si ji pomagal!» se je Tason razburjal.

«Kdo sem bil jaz? Ali nisem bil suženj, ki sem moral ubogati?» je Volkoj trdo rekel. «Zdaj ste sužnji vi...»

Tason je pobesil glavo in se jokal z brati in sestrami.

«O, sužnji morajo biti poslušni, to boste kmalu spoznali. Ampak potrpite, morda vam bom mogel pomagati. Sirote ste in se mi smilite.»

Tako jim je govoril vsem vkup. Potlej se je sklonil k Romildinim hčeram posebej in jim nekaj šepetal.

«Druge pomoči vam ni!» je glasno rekel zardelim plemkinjam. «Imejte to pri sebi, dokler me spet ne vidite, pa če bi bilo tudi šele čez več dni!» jim je zabičil in dal nekaj kosov surove kuretine.

Ali jih je prepričal, ali so bile praznoverne: mlade plemkinje so poslušno vzele kuretino in počenile z njo v teman kot šotora.

Volkoj se je obrnil in tiho rekel Romildinim sinovom:

«Potrpite in molčite!»

Preden se je začelo daniti, si je skrivaj ujel dobrega konja in zdirjal proti krajem, kjer mu je živela domača zadruga.

* * *

(Konec prih.)

Rešen problem. (Janez Rožencvet.)

Prva je bila — —. Olimpija? Ne, Franca z Iga. Ta nama je v par tednih skoro vso posodo pobila.

Druga je bila — —, pa kaj bi pravil.

Kar vas je oženjenih, šte že uganili, zakaj gre, in ste jih gotovo sami skusili dolgo vrsto ravno takih. Drugi, ki ste še samski, letate okoli kakor psi brez gospodarja in se za poselske storije ne zanimate. Zato raje na kratko povem.

V mojem gospodinjstvu je bila spet ministrska kriza in z ženo nisva vedela, kako naj jo rešiva. Posredovalnice nama niso mogle več pomagati, in inserirala sva tudi že po večkrat v vseh domačih dnevnikih, od «Svobodne meščanske trobente» do «Brezpravnega proletarca», kar je stalo težke denarje. Ponujat se je prišla samo ena, in še ta je bila iz Kamnika. Razven toliko plače je zahtevala, da dava otroke od hiše, ker pri otrocih principijelno ne služi. Poleg tega si je izgovorila, da če službo sprejme, ne bo drv in premoaga nosila, perila prala, posode pomivala itd. Pogajanja so se razbila, in tako je bilo gospodinjstvo že šesti dan brez sluzkinje.

Po kosilu sva si z ženo spet brez uspeha belila glave. Po soglasni ugotovitvi, da tako ne more iti naprej, je zavladal mučen molk. V kotu se je tiho igrala najmlajša hčerka. Ležal sem na divanu, pušil in buljil v strop. Žena je sedela pri mizi in stmelala v zadnjo inseratno stran časopisa. Zdelo se mi je, da slišim škripanje koles v lastnih možganih.

Naposled pravi žena: Glej, tu inserira delniška družba «Jeruš» že v tretjič, da je mesto potnika oddano in da ne reflektira na nove ponudbe. Ah, zakaj ne rabiva midva raje potnika za žganje.

Dobre ideje se ne porajajo v možganih, ampak šinejo vanje kakor blisk. To mi gotovo potrdi vsak, kdor je že katero imel. In meni je šinila ta trenotek ena v glavo, da sem odskočil z divana in zavriskal: «Heureka»!

Za božjo voljo, ne preklinjaj tako na glas, saj veš, da otrok precej pobere vsako slabo besedo, reče prestrašena žena.

A jaz planem k pisalnemu stroju, vtaknem vanj papir in v eni sapi napišem tale oglas:

Kontoristinja, zmožna knjigovodstva, stenografije, samostojne korespondence in vseh pisarniških poslov se sprejme. Prednost imajo one, ki so večje jezikov in voljne pomagati tudi v gospodinjstvu. Izredno sposobne začetnice niso izključene. Ponudbe s prepisi spričeval osebno od 1. ure do 1.30 v . . .

Pokazem pisanje ženi, ki je pa zastonj čakala pojasnila. Sem imel že suknjo na sebi in klobuk na glavi. Popadem list, zginem skozi vrata in zdiram naravnost v upravništvo «Svobodne meščanske trobente». Tam odrajtam, kolikor je treba za enkratno uvrstitev, in si globoko oddahnem. Tako, to mora pomagati.

Zvečer sem ženi razložil svoj načrt. Sprva ni bila bogve kako navdušena zanj. Ko sem ji pa vse na drobno pojasnil in pripomnil, da sva že tako vse drugo brez uspeha poskusila, se je tudi njej začela zdeti moja ideja edini rešilni izhod.

Drugo jutro je bil oglas priobčen in ob tri četrt na eno sva stala pri oknu za zastori in čakala na uspeh. Tri so že hodile pred hišo, motrile druga drugo, pogledale včasih po oknih in se ozirale na uro. Triumfirala sva. Črez par minut sta prišli še dve in čakali najprvo na drugi strani ceste.

Zdaj se je bilo treba pripraviti. Mogočno sedem za pisalno mizo med kupe knjig in papirjev. Ura udari eno in tisti hip zapoje zvonec. Žena gre odpirat, in črez par trenutkov sem imel v rokah prvo ponudbo ter pred seboj mlado ponudnico. Nisem je še odpravil, se oglasi zvonec v drugič. In tako je šlo naprej še naslednji in tretji dan. Četrty dan sva nalepila na vrata list, da se nove ponudbe ne sprejemajo. Zvonilo je vkljub temu še in tudi po pošti so prihajale ponudbe.

V trikrat po pol ure se je predstavilo 70 ponudnic v starosti od 16 do 44 let. Po stanu je bilo 51 samskih, 10 omoženih, 3 vdove in 6 ločenih. Drugače pa 27 s prakso in 43 začetnic, absolventinj raznih trgovskih tečajev. — Kakšen potecin za skorjo kruha! — Res, za pravo pisarniško delo sposobnih jih je bilo komaj 10%, ampak če se pomisli, so le vse nekaj znale. Skoro vse so imele resno voljo, svoj kruh pošteno zaslužiti, in veliko jih je bilo s trdo udelanimi rokami. V celoti je bilo 70 ponudnic jáko žalostna socijalna slika.

Izbrala sva si 18 let staro začetnico, ki se nama je zdela najbolj primerna. Pozovem jo radi dogovora in ji povem, kako je: Imam razne pisarije, ki jih ne morem sam opraviti, žena pa tudi ne, ker ima dovolj posla z gospodinjstvom. Ker hodim jaz ob osmih in ob dveh v službo, se morajo začeti za mojo kontoristinjo «uradne ure» že ob sedmih in ob eni, da lahko diktiram, kar je treba, a zato se tudi prej nehajo. Če med uradnimi urami zmanjka pisanja, pomaga pri gospodinjstvu. Hrano ima pri meni, ampak plača je majhna. Niti tolika ne, kot jo imajo deklet.

Bila je srečna. Seveda, oče je poduradnik in otrok je doma šest. Osem mesecev se je že na tolikih krajih ponujala v službo, a je niti zastonj niso nikjer marali. — Kdaj lahko nastopi? — Takoj jutri. In prišla je, namesto ob sedmih že o pol sedmih.

Dobila je najprvo delo, ki ga dajo človeku skoro povsod prvi dan v novi službi. Zahvaliti se vsem, ki so se brez uspeha ponudili. Par stereotipnih, trgovsko uljudnih vrst, ki pa povzročajo dostikrat toliko novih bolečin in razočaranj. — Koliko sto in sto takih pisem sem v svojem življenju že napisal, in koliko sem jih že sam prejel! — Moja kontoristinja jih je spisala dopoldne devet, a papirjev je spridila štirinajst. Pri kosilu sem jo tolašil, da pojde popoldne že boljše, ko se privadi stroju. Seveda ni šlo še nič boljše. Ko se je dovolj namučila, ji ponudi moja žena pomoč, če opravi namesto nje neko gospodinjsko delo. Sprejela je z

veseljem, in zvečer je bilo spisanih 35 pisem. Pohvalil sem jo radi naglega napredka. Zardela je do ušes, a žena se je modro držala.

In na podoben način je šlo odslej naprej v vsestransko zadovoljnost. Pri gospodinjškem delu se punčka veliko bolje počuti kot pri pisalnem stroju. In kako je spretna, natančna in vestna. Nobeno delo se ji ne toži, ničesar ne pozabi. — Mlekarica ne more več vtihotapljati v mleku vode in med jajci klopotcev. Ve za vse prodajalne, kje se dobi boljše in cenejše blago, zna prati, šivati, krpati, likati, z otroci ravnati in sploh vse, kar je pri hiši treba. Veliko je vredno, da rada jé. Vse od kraja, ter odkrito prizna, da tako dobre hrane sploh še ni imela. — Pri služkinjah sem si včasih mislil, po izbirlčnosti in oblastnosti ste morale biti same grajske gospodične. —

Zdaj je tretji mesec pri nas in ji je prav všeč. Da bi le mojih pisarij ne bilo! Včasih mi pravi žena vpricho nje, danes ne diktiraj nič, misliva napraviti to in to. Če se dam pregovoriti, je prav vesela. Zmerom seveda ne smem popustiti, ker za naslov kontoristinje je treba pač kaj trpeti. Z novim letom kupim še ameriški žurnal za gospodinjsko knjigovodstvo. Sicer pa kaže dekile tudi pri tem nesimpatičnem delu dobro voljo in napredek.

Reči moram, da sem s svojo rešitvijo poselskega vprašanja jako zadovoljen. V hiši je red, otroci so umiti in počesani, in pravzaprav me šele zdaj zakon resno veseli. — Upam, da si ne boste pri tem priznanju spricho mojega poštenega imena kaj slabega mislili! — Saj je zadnjič še žena rekla: Veš, to si se pa res pametno domislil.

Kot dober mož sem seveda popolnoma enakega mnenja. Če ste vi tudi, in trpite «na poselskem vprašanju», lahko poskusite po mojem receptu. 69 jih je najbrž še danes prostih, in med njimi jih je več kot polovica, ki bi bile ravno tako idealne gospodinjske pomoči.

Zame ima pa stvar vendarle eno pomanjkljivost! Po Molierovem vzgledu sem dajal svoje pisarije zmerom v oceno služkinjam. In rečem Vam, nekaj posebnega je, kako so znale te «preproste hčere naroda» kratko in jedrnato stilizirati svojo kritiko. In pri vsem tem so se še včasih prav diplomatsko izražale. Ko sem vprašal n. pr. ono, ki je bila iz naših krajev doma: no Roza, kako se vam zdijo, je odvrnila brez premišljevanja: «Oh, da se ljudem ljubi, take trapaste čenče izmišljevati se, ko je že zdavnej na svetu toliko lepih zgodb napisanih!»

Bojim se, da mi bo te objektivne kritike dostikrat manjkalo. Posebno zdaj, ko se moram več izmišljevati, da ima moja «kontoristinja» kaj dela za svoj naslov.

V slovo. (Maksa Samsova.)

Ko cvetje v kito boš vezala,
se bodeš zmisliła na me . . .
Spomine drage v srcu zbrala,
točila gorke boš solze . . .

Bog ve, kje jaz tedaj bom hodil
in mislil, mislil le na te;
po svetu širnem sam bom blodil,
tolažil vbogo si srcé . . .

JUGOSLOVENSKE UMETNICE.

4.

MARIJA VERA.

(Tragedinja Narodnega gledališča v Ljubljani.)

Pri nas, v naši lepi domovini, so stvari postavljene pogostokrat tako, da sami ne vemo, kje stoje skrinje, v katerih leži zlatnina, da ne vemo, ali sploh imamo bogastva, in ne vemo cene temu bogastvu. Potem so stvari postavljene tudi tako, da izvemo včasih zelo pozno o premoženju, ali pa tudi včasih že prepozno... Tako imamo od našega bogastva raztresene ljudi po svetu, ki so izšli iz nas, ki so odšli od nas in o katerih ne vemo... Včasih se ti ljudje vrnejo in ostanejo zunaj — pozabljeni za nas, izgubljeni za nas...

O igralki Mariji Veri nismo vedeli vsa leta pred vojno ničesar, šele potem, že globoko v miru smo izvedeli, da živi nekje tak človek, da je naš in da spada k nam. O, včasih se nam posreči, da se povrnejo ljudje, ki jih rabimo...

Tako. Sediva z gospo Marijo Vero, pijevo črno kavo in pušiva cigarete in kramljava zraven o teatru. Dva, ki sta «od teatra», se ne znata pogovarjati o drugem in če začneta pri Mont-Everestu ali pri vzgoji domačih zajcev — končala bosta vselej le tam, kjer sta doma. — Meniva se o kolegih in o načinu, o vzrokih, ki so privedli enega ali drugega k deskam. Pa mi pravi: Vidite, jaz bi vam pravzaprav ne znala povedati, kaj me je privedlo k teatru. Vem pa gotovo, da to niso bili zunanji motivi, čar odra, kulisa, kajti vsega tega nisem niti poznala, dokler nisem že sama zasidrila med kulise. Kar me je gnalo k teatru, je bilo zgolj duševno. Ležalo je z menoj že v zibelki.

Ko sem bila še otrok, sem često bridko jokala — ker smililo se mi je vse, kar me je obkrožalo, ljudje, živali. — Takrat sem imenovala to «usmiljenje» — in prav to je bila slutnja mojega bodočega sočutja in spoznanje tragike vsega stvarstva. —»

Puhne dim iz cigarete, pa zamolči, ko da premišlja nazaj... «Že prav,» pravim, «ampak nekak sunek, nekako pero je bilo vendar v vas, kar vas je gnalo ravno k teatru.»

«Da,» odvrne, «v meni je bil silen nemir, odkar pomnim, notranji nemir, ki me je silil naprej vi hudobec, se boste smejali — ki me je silil naprej k molitvi. Takrat, v tistih mladih, mladih letih sem molila mnogo in ekstatično in želela sem samo nečesa, hrepenela samo za eno željo postati svetnica. Ko pa je nekega dne — mislim, da je bilo v maju — odpadla od mene vsa tista otroška pobožnost — zgodilo se je kar v hipu, kot zdrkne plašč z ramen — tedaj sem zagledala od daleč, najprej nerazločno, potem pa vedno jasneje in jasneje ono čudovito, zagonetno pot, ki se ne da izogniti in ki jo morajo hoditi oni, ki jih je vabila in izvolila. Zdi se mi vedno, da zaznamuje take ljudi neko božanstvo ali demon. Telo in duša jim gorita v ognju, ki pali in žge — a ne sežge, le čisti jih; nebo in zemlja in morje je v njih, sila vsega življenja in sanje vsega hrepenenja odsevajo v njih očeh. Njih duša je ptica krilata, brza in nemirna: daleč je že in je bila pravkar blizu, samotna in tuja je — poslanec iz daljav, o katerih človek ne ve ničesar. —»

Prekine se, popravi nervozno obleko. «Vidite, zašla sem od predmeta. Če je tudi mene sililo, da zaromam po tej poti — in če stojim zdaj od časa do časa na odru in igram to ali ono vlogo — delam to samo zato, ker ne morem drugače, ker je v tem moje življenje — ne eno samo, mnogo življenj je v v meni — in spet vsako zase samo — moje lastno. — In če se dogodi včasih, da pozabijo moji poslušalci le za trenotek samega sebe in teater in zajočejo ali zavriskajo z menoj — takrat vem, da je zopet izpolnjen del mojih želja, ciljev — namen mojega življenja.»

Tako mi razlaga... Včasih pade med pogovorom beseda Reinhard — sloviti mojster-režiser, pri katerem je prebila par sezon. Prevandrala je vso Nemčijo, Švico in bivšo Avstrijo v družbi velikih mojstrov in žela nebroj uspehov... Potem v Beogradu, Sarajevu, Osijeku. Seveda, reč je taka, da so naši cilji vedno pred nami. Dosežeš enega, pa se jih pojavi deset novih, še lepših...» In tako mi pripoveduje M. Vera o željah, ki jih ima, o Lady Macbeth, o Medeji, Antigoni... saj pravim — ciljev je mnogo... Črno kavo pije in pušiva cigarete, pa kramljava...

Povedal bi zdaj lahko še, da je bilo v Kamniku, kjer je Marija Vera trgala svoje otroške copate, in da je igrala baronica von Osten Sacken pri Reinhardu v Berlinu Marijo Stuart in Elizabeto, da ljubi Marija Vera planine čez vse, kajti Zürich je njen kraj, kamor hodi počivat. O vsem tem bi lahko povedal — ampak to je mnogo manj zanimivo kot večer, kjer stoji i njeno ime na plakatu...

O detetu in zakonu. (Friderik Nietzsche.)

Imam vprašanje samo za tebe, brat moj: kakor grezilo ga spustim v tvojo dušo, da izvem, kako je globoka:

Mlad si in željan deteta in zakona. Ali vprašam te: si takšen človek, da smeš zaželeli dete?

Ali si zmagovalec, osvajač samega sebe, vladar svojih čutov, gospodar svojih kreposti? Tako te vprašam.

Ali govori iz tvoje želje zver in potreba? Ali osamljenost? Ali nepokoj s samim seboj?

Jaz hočem, da hrepeni tvoja zmaga in tvoja svoboda po detetu. Žive spomenike moraš graditi svoji zmagi in svoji osvoboditvi.

Preko sebe moraš zidati. Ali najprvo moraš biti sam zgrajen, pravokoten na duši in telesu.

Ne samo naprej se moraš ploditi, nego navzgor! Za to naj ti pomaga vrt zakona!

Višje telo moraš ustvariti, prvi pokret, kolo, ki se samo od sebe vrti — tvorca moraš ustvariti. Zakon: tako imenujem voljo dveh, da ustvarita eno, ki je več od onih dveh, ki sta ga ustvarila. Zakon imenujem vzajemno spoštovanje onih, ki imajo takšno voljo.

To naj bo smisel in resnica tvojega zakona. Ali to, kar oni nebodijih-treba, oni odvečni, zovejo zakon — ah, kako naj jaz to imenujem?

Ah, to siromaštvo duše v dvoje! Ah ta nesnaga duš v dvoje! Ah, to klavrno ugodje v dvoje!

Zakon imenujejo vse to; in pravijo, da so njih zakoni sklenjeni na nebu.

Ali, da vam povem, jaz ne, ne maram tega neba odvečnih! Ne, ne maram teh v nebeški mreži zapletenih živali!

Daleč od mene naj tudi ostane bog, ki prišanta, da blagoslovi ono, česar ni nikoli spojil.

Ne smejte se takšnemu zakonu! Katero dete bi ne imelo vzroka razjokati se nad svojimi roditelji?

Čestit se mi je zdel ta mož in zrel za smisel zemlje: ali ko sem videl njegovo ženo, se mi je zdela zemlja norišnica.

Da, hotel bi, da bi se tresla zemlja v krčih, ko se parita svetnik in gos.

Ta je hodil nekoč kot junak na lov na resnice in je ulovil nazadnje malo, nališpano laž. Svoj zakon jo imenuje.

Oni drugi je bil nedostopen v občevanju in je izbral izbirčno. Ali naenkrat je pokvaril za vedno svojo družbo: svoj zakon imenuje to.

Tretji je iskal deklo s krepostmi angelja. Ali naenkrat je postal dekla žene in zdaj bi trebalo, da postane še angelj.

Oprezni so se mi zdeli doslej vsi kupovalci in vsi imajo zvite oči. Ali svojo ženo kupi tudi najzvitejši še vedno v vreči.

Mnoge, kratke budalosti — to imenujete ljubezen. In vaš zakon napravi mnogim kratkim budalostim konec kot dolga glupost.

Vaša ljubezen do žene in ljubezen žene do moža: ah, da bi bila usaj sočutje s trpečimi in zakritimi bogovi! Ali dve živali se ponavadi vedno spoznata.

Pa tudi vaša najboljša ljubezen je samo zamaknjena prispodoba in bolesten plamen. Baklja je, ki naj vam sveti do višjih poti.

Preko sebe morate nekoč ljubiti! Učite se tako šele ljubiti! In zato ste morali izpiti grenki kelih svoje ljubezni.

Grenkoba je v kelihu tudi najboljše ljubezni: tako vzbuja ona hrepenenje do nadčloveka, tako ti budi žejo, tvorcu!

Žejo tvorcu, puščico in hrepenenje za nadčloveka: povej, moj brat, je to tvoja volja za zakon?

Sveta je taka volja in svet takšen zakon.

Tako je govoril Zarathustra.

Premišljevanja mimogrede. (Andreja -- Vera.)

Žena svojih misli in spoznanj o drugem spolu ne oblikuje na zunaj v «pouk in svarilo» drugim, marveč jih preživlja sama zase. Ali dela tako iz pomanjkanja umske ustvarjalne sile ali iz velikodušnosti ali iz globljega spoznanja, da sta luč in senca pri obeh spolih več ali manj — usaj kvantitativno — enako razdeljena. Dejstvo je, da po časopisju vseh jezikov — in prav zelo tudi v slovenskem! — mrgoli več ali manj duhovitih pristranskih sentenc o ženskah. Kadar komu manjka duha, da bi proizvajal lastno blago te vrste, pa bi vendar rad zabaval občinstvo na ženski račun, seže po teoretičnih rekih in pregovorih pri Turkih, Arabcih, Eskimih, Hotentotih in kdove pri katerih drugih eksotičnih ljudstvih še. V vseh varijantah ti bije na uho stara, neizčrpna lajna o ženskih dolgih laseh in kratki pameti («Bubikopf» bo temu reku izpodnesel tla!), v ženski jezičnosti, nečimernosti, zvijačnosti, nezanesljivosti itd. itd. S posebno vnemo se obdeluje zakon kot največje zlo, ki more zadeti moškega — po ženski krivdi seveda. Temu nasproti ne najdemo podobnih rekov in pregovorov na moški račun niti v ženskih listih. Iz tega bi se dalo sklepati, da so ženske res tako malopridna bitja, kakor jih slikajo moški, moški pa pravi angeli in nesrečne žrtve ženskega spola. Ali je temu res tako?

Ako se ozremo okolu sebe, koliko pozna vsaka izmed nas moških, ki bi jim brez pridržka priznal častni naziv «mož» v celem njegovem etičnem pomenu? Ali med možmi ni klepetavosti? Morda so predmeti in oblika njihovih pogovorov drugačni nego med ženskami, vendar na splošno ti moški pogovori po kavarnah, gostilnah, na delu itd. npravno niso mnogo več vredni nego ženski. — Ali moški niso ničemurni? Poglejte sedanjo moško modo! Odkar je ženska moda zavrgla vsako vzboklo linijo, ki bi označevala ženske grudi, moška moda naravnost perverzno podčrtava zgornji del prsi z vščipom pod pazduho in v pasu. Zraven ošiljeni nizki čevlji z barvastimi nogavicami ali svetlimi gamašami. To ni več samo ničemurnost, ampak modno spakovanje. — Zvijačnost in nezanesljivost v ljubezni in zakonu — te da med moškimi ni? Ako bi hoteli biti tako zlobni nasproti moškimi, kakor so moški nasproti ženskam, bi mimogrede skovali sentenco: Samo en mož je bil zvest na svetu: Adam, ker ni imel druge ženske, s katero bi bil grešil.

In še ta Adam — kako klavarno se je obnašal, ko je bilo treba dajati odgovor za skupaj povžito jabolko! Kakor paglavец, ki ga zalotijo na kraji, se je izgovarjal na ženo: «Eva me je zapeljala.»

Če je bil Adam že po svojem spolu toliko uzvišenejši, razumnejši, močnejši nego Eva — zakaj ni teh svojih odlik porabil v to, da bi bil tudi Evo zadržal od greha in odvrnil od človeškega rodu prokletstvo božje? Če pa je že kot pravi slabič omahnil in sogrešil, naj bi se vsaj potem izkazal moža in rekel Bogu: «Gospod, grešila sva, odpusti nama, če je mogoče; ako pa kaznuješ, prisodi meni težji del, ker sem močnejši.»

Še lepše pa bi seveda bilo, ako bi bil Adam tedaj rekel: «Gospod, ljubiva se in sva mož in žena, kakor si naju Ti sam drugega za drugega ustvaril. Ukaži, in greva iz raja — toda skupaj; kaznuj, in prenašala bova — toda skupaj. In ko bova odhajala, bom svojo ženo opiral s svojo roko, in ko boš tepel, jo bom kril s svojim telesom. Zakaj močnejšega, silnejšega si me ustvaril in čemu pač, ako ne zato, da more biti ona nežnejša in s tem lepša, da morem delati za njo in njen zarod in jo braniti?» Namesto tega pa je že prvi mož izdal ženo in ponižal ljubezen med njo in seboj, pojmujoč jo kot zlo in greh in valeč krivdo zanj nanjo. Od tedaj je nered v vseh človeških odnošajih, ker je razmerje med možem in ženo temelj vsaki drugi skupnosti. Tu treba seči do dna: s korenino je treba izruti zmoto, da je ljubezen med možem in ženo naslada in igraca, nekaj grešnega, nečistega. Ljubezen med možem in ženo je resen in svet naraven in nraven zakon. Vsekakor samo ljubezen med enim možem in eno ženo v svrhu ustvaritve temeljne družabne enote: družine. Zato je tudi Bog Adamu ustvaril samo eno ženo in ne dveh ali treh.

* * *

Del kritike očita pisatelju Veronike Deseniške, da tragike celega dela ni zasnoval na kazni božji za greh. Toda kar je bilo med Veroniko in Friderikom greha, pada pač ves na Friderika. Saj Veronika do usodne noči na Krškem gradu ni vedela, da je Friderik poročen. Ako je potem po strašni borbi zmagalo v njej — mladi, ljubeči in ljubljeni — življenje, kdo izmed nas bo zaradi tega vrgel kamen nanjo, ko tega ni storila niti nesrečna Jelisava? In vendar umre Veronika tako tragično na začetku svoje poti, dočim doživi Friderik visoko starost — sredi bleska in razkošja, sredi novih pregreh. Kje bi bila tu po človeški sodbi — pravičnost?

Zato je imel umetnik v svojem višjem gledanju pač prav, da ni prisodil Bogu vloge neizprosnega, krutega maščevalca — nekakega drugega Hermana Celjskega, marveč je krivdo na Veronikini smrti pripisal človeški krutosti, porojeni in hranjeni iz prevzetja, ki stoji v začetku vsega zla.

* * *

Mnogi se izpodtikajo nad verskimi prisposodobami v «Veroniki D.». Toda ali ni tudi veliki predhodnik Prešeren na podoben način opeval svetost in lepoto ljubezni, ali ne govori v «Izgubljeni veri» o «sveti, čisti gloriiji, ki vera da jo», ali ne pravi: «Srce je moje b'lo oltar, prej boštvo ti...»? Ali se je kdaj kdo nad tem izpodtikal?

In potem, če se sv. pismo odnosno cerkev v «Visoki pesmi» poslužuje za opis nadnaravne božje ljubezni ravno prisposodbe ljubezni med možem in ženo kot najadekvatnejšega izraza — zakaj bi se ne smela svetna umetnost za ljubezen med možem in ženo posluževati prisposodob iz verstva? Naša doba je pač revna na čuvstvu, zato za idealnost, za duhovne lepote nima zmisla. Zato ji «Veronika Deseniška» ni po čudi, pač pa se čez vse mere naslaja ob Materi Rošlinki».

Žena in politika. (Bolči Žvan.)

Prepričan sem, da bom z naslednjimi vrsticami, ki jih želim posvetiti temu važnemu poglavju, naletel marsikje na neizprosno kritiko, zlasti pri onih, ki zagovarjajo iz gotovih razlogov načelo, da ima žena v politiki prav toliko opraviti, kot je rekel, če se ne motim, cerkveni učenjak Avguštin glede ženske službe v cerkvi, ko je dejal: *mulier taceat in eclesia* (žena naj v cerkvi molči)!

Emancipirana od reakcionarnih metod srednjega veka je stopila žena v dobo modernega, pravega demokratizma in pričela osvajati poslednje ovire, ki jo še ločijo od popolnega osvobojenja in preko katere vodi pot k enakopravnosti z moškimi.

Mimogrede naj omenim dvoje starih kulturnih narodov, katerih zakonodaja in državna uprava sta služili za zgled mnogim poznejšim narodom za ureditev držav in prikrojitev družabnega reda. Bili so to Grki in Rimljani. Slednji so osvojili malone ves takrat znani svet in povsod so razvili in uveljavili svoj «demokratizem», ki je bil za takratne razmere pač najvišji izraz zapadne kulture. Dokler se ni pojavilo krščanstvo, pa je ostala žena kljub temu moškemu absolutno podrejeno bitje in ni imela niti toliko pravice, da bi sodločevala o usodi svojih lastnih otrok. Koliko nesrečnih starogrških mater je obupno vilo roke, ko je brezsrčni «kulturni» Grk odločil, naj poneso njegovi sužnji slabotnega novorojenčka na znano goro Kitairon, kjer so izpostavljali zlasti novorojene deklice, ako niso bile všeč očetu, v hrano divjim zverem. Če se je žena v blazni materinski bolesti spozabila tako daleč, da je očitala možu brezsrčnost in barbarsko početje, jo je dal bičati do krvi. Ako torej žena starih kulturnih narodov ni mogla, ali bolje: ni smela zagovarjati svojih najprimitivnejših pravic, kako naj bi smela posegati v javno življenje! Saj so se med Grki in Rimljani dobili filozofi, ki so trdili, da žena nima razuma, da nima duše in je le neke vrste prehod med živaljo in človekom. Razume se, da je bila spričo takega naziranja v vsakem oziru brezpravno bitje.

Razširjajoči se Kristov nauk je prvi zrahljal ženi suženjske okove in ji prinesel vsaj fizično svobodo. Narod, ki so sprejeli ta nauk, so jeli priznavati ženi temeljne človečanske pravice, in polagoma je stopalo na mesto napačnih nazorov o ženi plemenito čuvstvo, ki je tekom časa popolnoma izpodrinilo brezobzirni nagon strasti in je to brezobzirnost nadomestila ljubezen.

Šele z osvojenim načelom, da je vzvišeni in edini pravi poklic ženskega udejstvovanja v življenju *biti mati*, se je ženi razmaknila pot do nadaljne emancipacije.

Z uvedbo legitimnega zakona in enoženstva, ki je ustanova krščanstva, je postala žena tudi zakonito zaščitena članica družbe.

In tako srečamo ženo koncem srednjega veka v javnem življenju, ko nastopa na raznih toriščih, zlasti v dobrodelnih in humanitarnih ustanovah. Predvsem pa tvori središče družine in okoli nje se suče glavni del domačega življenja. Za ženo je napočil čas, ko se je prvič reklo, da podpira tri hišne vogale.

S to opravičeno zavestjo stopa žena v novejšo dobo, pripravljena, da izvaja poslednje pravice, ki se ji še kratijo in ki so za gotove «antifeministe» še vedno problematične. V novo dobo stopa žena, v moderno dobo, da sprejme in izvrši nalogo, ki jo čaka in ki bo, izvršena, s pridom služila koristi celokupnega človeštva.

Duh modernega demokratizma je pritegnil ženo k sodelovanju v reševanju nešteto socialnih vprašanj. Skoro je ni danes socialne ustanove, kjer se ne bi odlično udeleževale ženske, pa bodisi na ta ali oni način. Da, smelo trdim, da je potekla za mnogo človekoljubno ustanovo inicijativa iz srede požrtvovalnih ženâ. Preobširna bi bila statistika raznih dobredelnih društev, v katerih sodelujejo ženske, ako bi mi bilo mogoče, da jo navedem. In na polju prosvete? Tudi tu ne zaostajajo zasluge javnih delavk mnogo za moškimi. Socialno skrbstvo modernih držav znatno razbremenjujejo baš žene. In preko vsega tega je še vedno odprto vprašanje, ali naj se žena tudi politično udeležuje?

To pa je ravno oni trdi oreh, ki ga je grizel že marsikateri intelektualec, a si je polomil zobe. To vprašanje bo namreč definitivno rešeno šele tedaj, ko bo žena možu tudi politično enakopravna, to se pravi, ko bo žena temeljem aktivne in pasivne volivne pravice poklicana, da soodloča v državni upravi, da glasuje v parlamentu.

Vem, da ima proti temu marsikdo tehtne in temeljite pomisleke. Vendar trdim, da je v politični osvoboditvi zadnja faza ženske emancipacije in da je samo to še, kar loči ženo od polne enakopravnosti z moškim. Prepričan sem, da ni več dalec čas, ko bomo tudi pri nas sledili najmodernejšim državam, kjer so zastopane ženske tudi v parlamentu.

Kolikrat se čuje v vsakdanjem življenju: kdor zna urediti in voditi družino in gospodarstvo, ta bi znal urejevati in voditi tudi državo. Priznam, da je ta trditev precej pretirana, vendar jo navajam z ozirom na nepretrgano zvezo med gospodarjem in gospodinjo, ki vodita gospodarstvo skupno. Del gospodarstva pa je gospodinjstvo; tu je navadno zaposlena žena, vendar često posega v njen delokrog tudi mož in sicer z isto pravico, kakor žena v možev. Zopet se bodo komu morda zdeli taki «argumenti» naravnost naivni, toda za pojmovanje težnje po splošni enakopravnosti žene z moškim upam, da so primerni.

Da danes žena ni možu politično enakopravna, je kriva okolnost, da žena ni še umsko dozorela za politiko. Žena naj bo le lepo doma in naj s kuhalnico v roki manevrira okoli ponev in loncev. Politiko bomo uganjali že mi, moški, zato nosimo hlače. Tako modruje dandanes celo izobražen demokrat, ki je očitvidno v strahu, da bi njegova žena tudi v politiki vedela kedaj več kakor on.

Kaj je tedaj potrebno, da žena ovrže tako naziranje moških in da si pribori svoje mesto tudi v političnem življenju? Žena, ki razpolaga z zdravim razumom in dobro voljo, si mora najpoprej poiskati sredstva, potom katerih si bo ustvarila lastno politično prepričanje. Teh sredstev nudi vsakdanje življenje več kot dovolj. V prvi vrsti je potrebno čitanje političnih časopisov, katere je treba znati čitati. Poznam izobražene, odlične dame, ki čitajo skoro vse domače dnevno časopise tako, da si najpoprej ogledajo inserate, nato domače vesti in, če se ne naveličajo, morda še kako «zanimivost», a politično vsebino lista popolnoma prezro. Če si kdo želi ustvariti samostojno politično prepričanje, mora čuti vse plati zvona, mora čitati s preudarkom glasila vseh strank, mora biti z eno besedo vsestransko poučen o delovanju te ali one stranke. Kdor dela tako, si bo kmalu ustvaril politično prepričanje, ki pa mora imeti v vsakem slučaju idealno, nesebično obiležje, iz katerega se porodi zdrav realizem v slučaju resničnega udeleževanja v politiki za dobrobit celokupnosti.

V osvajanju političnega prepričanja ne bi smela žena nikdar biti pod uplivom kake druge osebe, ki bi utegnila sugestivno delovati na njeno

notranje prepričanje. Če hočeš biti samostojna, moralno neodvisna in enakopravna moškemu tudi v političnem oziru, pokaži, da si zmožna, da si sama ustvariš lastno politično prepričanje. Nič ne de, če je morda tvoj mož drugačnih nazorov. Z isto pravico, s katero zagovarja on svoje prepričanje, moraš braniti tudi ti svoje. V polemiziranju bodi stvarna, nikdar osebna, vedno idealna in požrtvovalna. Politične dogodke presočaj trezno in s preudarkom, vedno poizkušaj, da si ustvariš o posameznih stvareh v polit. pokretu samostojno sodbo. Ne pretiravaj nikoli, tvoja sodba bodi objektivna in pravična hkrati. Osvojenemu polit. prepričanju ostani zvesta in dosledna. Ponosna bodi na nazore, ki so plod tvojega lastnega prizadevanja in zavedaj se, da imaš kot svobodna državljanka pravico, da javno uveljavljaš svoja načela z objektivnim utemeljevanjem.

V pravkar navedenem bi bilo nekako idejno ogrodje, na katero naj bi si žena zgradila svoje politično prepričanje, način, potem katerega naj stopi naša žena na politično pozorišče, da izvojuje poslednjo fazo svoje emancipacije.

Sad spoznanja. (Maksa Samsova.)

Le do takrat izplača se živeti,
ko ni spoznanje upov nam vmorilo;
potem, potem smo reveži na sveti,
vse želje v srečo so nam le slepilo.

Le dotakrat je vredno še življenje,
ko so bežeče megle nam gradovi!
Vse, vse je drugo jaderno le trpljenje,
kot Prometejevi so naši dnovi.

Zato pa le zavriskaj in zaukaj,
dokler mladosti nosiš v srcu raj,
dokler po grobljah rože ti cvetejo! —

Pozneje pa na grobu se razjokaj,
ko pokopaval boš življenja maj:
z mladostjo tvojo upi ti umrejo.

Pesem o polnoči. (Marijana Kokaljeva.)

Izsanjala sem sanje jaz večerne,
ko mrak naznanil bil je zvon,
pregrozne sence, sive, čmerne
so solnčni zbrisale zaton.

Kako ugaša dan in z njim življenje!
o, vsaka stvar molči takrat —
le v duši vstaja zadnje hrepenenje,
ki v temo solnce gre iskat . . .

Sliki dveh poslank. — (Glej izveštja : Po ženskem svetu.)

	IZVESTJA	
--	-----------------	--

NAŠE DELO.

Žensko dobrodelno združenje v Trstu je priredilo v zadnjem času dve predavanji: v Sv. Križu o «Umetniškem in praktičnem pojmovanju ročnih del», v Rojanu pa zdravniško predavanje o «Slabokrvnosti». Novotvorjeni tečaj v Koprivi prav lepo uspeva. Članice se ga udeležujejo v velikem številu. Pod spretnim vodstvom društvene učiteljice se uče vseh potrebnih ročnih del, predvsem pa krpanja starega perila in oblek. V tem oziru nadkriljuje koprivski tečaj vse druge; naša mestna dekleta in žene se sramujejo prinašati v tečaj raztrgane kose perila, večinoma si šivajo le nove stvari. Doma pa leži raztrgana obleka, ki bi v mnogih slučajih lahko zaleгла še za novo, ako bi jo znala mati lepo in pravočasno zakrpati. Zato pa je koprivski tečaj lahko v zgled vsem drugim!

«Ženski svet» se je tako razvil, da je nujno potreboval lastne prostore za upravo in ekspedicijo. Zato si je najel sobo, kjer vsak dan posluje urad. S tem je društvo jako ustreglo tudi članicam in naročnicam, ki bodo odslej lahko plačevale kar pri upravi. Uradnica bo dajala tudi potrebna pojasnila glede društva in lista ter bo imela v razprodaji list in vse knjige, ki jih ima društvo na razpolago.

Urad je v ul. Torre bianca 39, I. nad. ter je odprt od 9.—12.; ter od 3.—7. pop.

Pri upravi «Ženskega sveta» se dobe sledeče knjige: Pomen materinega zdravja za z ar od, sestavil Fr. Dr.; cena L. 1.—; Otroško perilo, sestavila Milka Martelančeva; cena L. 3.50 za naročnice, za druge L. 4.50; Gospodinj ski koledar, uredila Utva, cena L. 4.—; Marija Liza, povest, spisala A. Milčiničeva, cena L. 3.50.

Društvo ima še nekaj Gosp. koledarjev; ne priporočamo jih več radi običajnih koledarskih podatkov, ki so sedaj deloma že obveljavo, pač pa radi poučnih sestavkov, jedinih receptov in drugih praktičnih navodil, ki imajo trajno vrednost.

PO ŽENSKEM SVETU

Sliki dveh poslank. Na prejšnji strani vidimo sliko sedanjih poslank. Prva predstavlja Mabel Philipsonovo, mlado in ljubko mamico z dvema otročičema. Pred par leti je bila še pevka, ljubljenska londonškega operetnega občinstva, ki ji je ploskalo z izrednim navdušenjem. Vendar se je v navidezno lahkomišljeni igralki skrivalo globoko socialno pojmovanje. Njena igra na odru je pač izviralala iz pristinih prirojnih

igralskih in pevskih zmožnosti, katere so ji obenem tudi ustvarjale pot v borbi za kruh. Ko se je poročila, je izvrševala vse gospodinjske in materinske dolžnosti z isto vestnostjo in vnmemo kot prej na odru. Lansko jesen so jo Angležinje že drugič izvolile za poslanko, kar pač dokazuje, da je bila tudi v zbornici na svojem mestu. Po političnem prepričanju pripada konservativni stranki.

Toni Senderjeva je poslanka v nemškem državnem zboru. Začetkom letošnjega leta je bila izvoljena kot kandidatinja socialistične stranke. Je še mlada, vendar dobro znana po Nemčiji zbog svojih pisateljskih, govorniških in organizatoričnih sposobnosti. Tudi Senderjeva je prav simpatična žena, temne oči in temni valoviti lasje še povečujejo že itak prikupni vtis njenega osebnega nastopa. V privatnem življenju je jako preprosta, prav tako tudi v vedenju in obleki. Toda kakor je v družini poblehna in ljubezniva, je vendar v javnosti odločna in neizprosna zagovornica socialističnega programa in ženskih zahtev.

† **S. M. Lidvina Purgaj.** Dne 3. februarja t. l. je umrla v Marijanišču v Ljubljani ena najzaslužnejših slovenskih redovnic: s. M. Lidvina Purgaj. Pokojnica je bila rojena l. 1861. pri Sv. Marjeti v Slov. Goricah. Dovořila je učiteljice v Mariboru in postala šolska sestra. L. 1893. je bila izvoljena za prednico v ljubljanskem Marijanišču. Tu je imela šele priliko razviti in uporabiti svoje vsestranske velike sposobnosti. Bila je izvrstna učiteljica in je poleg vseh predniških dolžnosti imela svoj šolski razred. Ponoči je pa ravnateljju dr. Francišku Lampetu oskrbovala upravniške posle njegovega «Doma in Sveta». Ko je Kmetijska družba ustanavljala pivo slovensko gospodinjsko šolo v Marijanišču, je s. M. Lidvina znatno sodelovala in bila imenovana za ravnateljico. Da svoje gospodinjsko znanje razširi in poglobi, je odšla s. M. Lidvina na daljše šudijsko potovanje v inozemstvo. Razen tega je temeljito proučevala literaturo gospodinjske in gospodarske stroke. Pod njenim vodstvom se je razvila gospodinjska šola v Marijanišču v odličan zavod. S. M. Lidvina je spisala tudi več izvrstnih gospodinjskih del (n. pr. «Gospodinjstvo») in sodelovala pri raznih strokovnih publikacijah. L. 1914. so jo šolske sestre izvolile za vrhovno predstojnico svoje kongregacije, narkar se je preselila v dom šol. sester v Maribor. Tudi na tem težavnem in odgovornosti polnem mestu se je izkazala s. M. Lidvina kot cela žena, inteligentna in energična. S pomočjo strokovnjakov je uredila redovne konstitucije za kongregacijo šolskih

sestra in po dolgih trudih dosegla potrditev. Dasi že boleha, je po vojni potovala v Ameriko, da tamkaj obiše v slovenskih in hrvatskih naselbinah zavode šolskih sestra, svetuje, ureja, bodri. Ko je vse uredila in odlično dovršila svojo življensko nalogo, se je resno bolna umaknila v Marijanišče v Ljubljani, da tamkaj mirno počaka smrti. Umrla je sedeča na stolu, obdana od svojih sestra. Poleg vse svoje energije je bila pokojnica mehka in nežna ženska duša, vzorna redovnica. V posebno zaslugi ji bodi šteto še to, da je bila vseskozi narodno zavdana, kakor je kongregacija šolskih sester sploh prava naša narodna ustanova.

Jugoslovenka za kulturno in čustveno vzajemnost med Italijani in Jugoslovenci.

Italijanski naučni minister Fedele je doposlal članici narodnega gledališča v Beogradu gospici Bobičevi pismo, v katerem se ji iskreno zahvaljuje za njeno umetniško delovanje, s katerim seznanja jugoslovansko javnost z deli italijanske dramske umetnosti. Povod za to pismo je dal posebno veliki uspeh gospice Bobičeve v Nicodemijevem »Scampolu«. Minister Fedele zaključuje svoje pismo: »Vi imate napram Italiji, kjer ste spolnili svojo umetnost, že svoje zasluge in prispevali boste še k razširjenju odnošajev medsebojnega spoštovanja in simpatije, ki se že obnavljajo med Vašo in našo deželo. Dovolite, da Vam izrazim svoje najboljše želje in najiskrenejše zadovoljstvo».

Ženske v sodni službi. Banski stol v Zagrebu je donesel rešitev, glasom katere žene končane pravnice, kakor tudi žene s praktičnimi sodniškimi izpiti ne morejo vršiti sodniških funkcij. Ravno tako ne dovoli končanim pravicam zastopati stranke pred sodiščem v pravnih zadevah nad 2500 Din. Radi tega so žene izključene iz senatov. Takisto ne morejo kot odvetniške koncipijentke zastopati strank pred sodiščem ali pa postati odvetnice. Pri zagrebškem sodnem stolu se danes nahajajo tri pravnice, dve s položenim praktičnim sodniškim izpitom, ena kot sodnica prislušnica. Ena dama služi pri nekem odvetniku kot odvetniška koncipijentka.

Odlikovana za socialne zasluge. Francoski minister za delo in zdravje je povodom mednarodnega socialnopolitičnega kongresa v Prazi odlikoval med drugimi članico socialnega odbora mesta Praze — gospo Ot. Kovařovo-Machovo.

Odprava koedukacije v čehoslovaški republiki. V čehoslovaški republiki pripravljajo preosnovno srednjih šol. Po tostvarnem zakonskem načrtu se koedukacija — skupno šolanje dečkov in deklic — načelno odpravi. Za deklice se ustanove lastne srednje šole. Na deške šole bodo sprejemali deklice le v krajih, kjer ni dekliške srednje šole. A tudi v teh slučajih bodo deklice posečale

posebne tečaje, primerne zahtevam ženske vzgoje.

Kongres internacionalne abolicionističke federacije, održan u septembru pr. g. u Štajerskom Gradcu. Svrha i cilj ove federacije jeste, da se prostitucija kao zakonska ili trpljena institucija sasvim dokine. Na dnevnom redu ovoga kongresa bila su sledeća pitanja:

1. Kakove se posledice zapažaju u zemljama, koje su dokinule reglamentaciju?

2. Kako da se praktički sprovede prelaz iz reglementaričkog sistema u sistem, koji odgovara pravdnosti i znanosti?

3. Jesu li veneričke bolesti jednake ostalim zaraznim bolestima?

Ova su pitanja raspravili referenti i govornici sa 25 država. Svi su delegati na temelju iskustva potvrdili, da dokinuće reglamentacije nije zdravstvene prilike nikako pogoršalo, nije javni poredak narušilo, niti prostituciju pogodovalo. Na drugo pitanje kongres izjavljuje, da je jedino uspešno sredstvo, koje dolazi u obzir da se izleči moralno i fizičko zlo, odgoj, naročito zaštita mladeži u najširem smislu. Dalje zagovara kongres slobodni sistem lečenja vener. bolesti, jerbo su one jednake ostalim zaraznim bolestima.

Híranje ženstva. Vodja newyorškoga »Zavoda za podaljšanje življenja«, dr. Evgen Fisk, je imel na zadnjem ameriškem kongresu za vzgojna vprašanja zanimivo predavanje o dolgosti človeškega življenja v sedanjí dobi. Temeljem statistike je ugotovil da se je v zadnjih treh stoletjih povprečna doba človeškega življenja podaljšala od 21 na 58 let. To je v prvi vrsti uspeh zdravniške vede, ki je silno omejila umrljivost otrok do 5. leta. Razmere se še boljšajo in povprečna doba človeškega življenja stalno raste. Samo od ene strani ji preti temu napredku zastoj: umrljivost med mladimi dekletí in ženami v zadnjih dobah stalno narasča. Dr. Fisk pripisuje ta pojav nepravilnemu življenju sedanjega ženstva. Ženske kade, pijejo, plešejo ter se opetkajo od zabave do zabave. Nočni počitek je nereden in nezadosten, namesto svežega zraka vdihujejo z nikotinom in prahom prepojeni zrak. Vse to ruši odpornost ženskega organizma in pospešuje umrljivost.

Mahatna Gandhi o ženah. Indijski narodni apostol Gandhi, ki mu je ljudstvo dalo ime Mahatma = velika duša, zastopa nasproti ženi isto vzvišeno stališče usmiljenja, spoštovanja in ljubezni kakor vsi pravi izvoljenci božji: pesniki in preroki. Izmed njegovih izjav o ženi je vredno zabeležiti vsaj nekatere («Die Frau», decemberski zvezek 1924). Gandhi pravi: »Goreče zahtevam za naše žene čim najvišjo stopnjo svobode... Žene morajo imeti volilno pravico in morajo biti pred zakonom enake možem. Toda s tem vprašanje še ni rešeno. Začenja se šele

tam, ko se jame žena udleževati političnih razprav svojega naroda.» Pa zunanja svoboda ne zadostuje; «žena mora razvezati vezi, s katerimi se je sama zvezala.» «Žena se mora nehati smatrati za objekt moški sli. Zdravilo je bolj v njenih rokah nego v moških.» — Gandhi se poniza k «padlim sestram» in išče poti, po kateri bi jih dovedel do človeka vrednega življenja. «Globoko prevzet sramu» klanja pred njimi svojo glavo. «Ali ne mora v Indiji, ki spoštuje sama sebe, vsak mož spoštovati čast vsake žene, kakor čast svoje lastne sestre?» «Vse moze mora biti sram, dokler le še eno ženo izdajemo sli. Ljubše mi je, da človeštvo izumrje, nego da postanemo slabši od živali in spreminjamo najplemenitejše v božje n stvarstvu in orodje naše sle. Toda ta problem ne velja samo za Indijo. To je svetovni problem.» — Na drugem mestu pravi Gandhi: «Izmed vsega hudega, za katero je odgovoren moški, ni nič tako poniževalno, odvratno in podlo, kakor ta zloraba ene, zame boljše polovice človeštva — ženskega spola, ne šibkejšega spola. Plemenitejši je od obeh, kajti tudi danes je še v njem vte-lešeno požrtvovanje, molčeče trpljenje, ponižnost, vera in vednost. Intuicija žene se je že dovoljkrat izkazala kot resničnejša nego moški učenjaški napuh.»

MATERINSTVO

Novorojenček in ruske narodne navade. Ko otroka prvič kopljejo, položijo v vodo dečka v ženski srajci, deklico pa v moški — to baje prinese srečo v ljubezni. V vodi raztope malo sladkorja, da bodo otroka pozneje ljudje radi imeli in mu tudi pomagali. Razen tega dajo v kopel punčki moški čevlji, da se bo kmalu možila; fantku pa karto — pikovo damo — in še predno ga vzamejo iz vode, se ga z njo trikrat rahlo dotaknejo po obrazku, da mu vcepijo stud pred kvartanjem. Da obvaruješ otroka pred sovražniki, naj leži do krsta na materinem poročnem prstanu. Ko ga neso h krstu, mu daj v usta malo soli, da bo modrih besedi. Novorojenček naj ne dobiva imena umrlega brata ali sestre, ker bo potem tudi on kmalu umrl. Tudi naj se izbira ime takega patrona, ki se praznuje šele po otrokovem rojstvu, drugače pojde sreča v podjetju rakovo pot. Nikdar naj ne dvigne dečka iz krstne vode žena, ker bi mu ne rasla brada. (Ruski krstni obredi so namreč drugačni kot naši.) Če je ravnokar bila pred dečkom punčka pri krstni vodi, bo deček za ženskami letal. Ako so botri v črni obleki, bo otrok boječ. Če punčka plače pri krstu, bo lepa; če pa fantek joka, bo grdega obraza. Ako pri krstni pojedini ostane kaj jedi, bo otrok skop. Dojenček se ne sme nikoli igrati z denarjem, sicer bo lakomen. V ogledalo se ne sme gledati, drugače ne bo dolgo govoril. Fantek ne sme nositi rdečih čevljev, bi

se v vojski bal krvi. Daj detetu pod blaznico česna, da ga bodo obrekovalci pustili v miru. Okoli vratu mu ne privezuj križca, ampak svetinjico, da ga varuje trpljenja; na rokico pa mu daj rdeč trak ali rdeče koralde, da se bo otročička denar držal. — Vse te lepe navade naj prinese detetu srečo. Seveda niso po vseh krajih enake; ruska zemlja je preobširna in se zato tudi ljudje po raznih njenih straneh zelo razlikujejo v čuvstvovanju. **M. Z.**

Grintavi otroci. Grinte ali hraste so nalezljiva kožna bolezen, ki se prime navadno umazanih, zanemarjenih otrok. Najrajši se naredi na licu ali okoli ust; otrok dobi najprej gnojne mehurčke, ki preidejo kmalu v rumene grinte. Ta bolezen se prav rada prenaša od otroka na otroka, včasih se razpase po vsej vasi in tudi po šoli. Otroci se praskajo, pa si z umazanimi prsti zanesejo grinte tudi po drugih delih telesa. Večkrat so hraste v zvezi tudi z mrčesom na glavi. Otrok se namreč praska, kjer ga je in srbi, včasih celo do krvi in si pri tem zanese v glavo bacil iz obrazne grinte.

Grintovega otroka ne smemo umivati z vodo, temveč le z raztopino vodikovega superoksida (dobimo ga v lekarni) z bencinom ali pa s čistim špiritom. Dobro je tudi, da prav nalahko pomazemo grinte z jodovo tinkturo. Kjer pa ne morejo dobiti ne enega ne drugega, naj namažejo grinte — zlasti po glavi — s petrolejem, kateremu se lahko primeša malo olja. To sredstvo je staro in se navadno dobro obnese, le da je petrolej čist in v čisti steklenici.

Kdaj naj otroku cepimo koze? Najbolje je v drugem polletju, pa tudi lahko kasneje. Najprimernejši čas za to je pomlad, ko ni še prevroče, pa tudi ne tako hladno, da bi moral biti otrok dosti oblečen. Če se po dvakratnem cepljenju koze ne primejo, je znak, da se ga ne bo prišla bolezen. Vendar je treba po dveh, treh letih zopet nanovo cepiti; morda se je v tem času otroku kri predruščila in postala sprejemljiva za bacile te bolezni. Nekateri se boje cepiti otroka, češ, da se mu s tem vbrižgajo koze; toda strah je neutemeljen, ker se pri tem cepljenju vbrižgava le protistrup ne pa bolezenski strup. So pa nekatere druge bolezni, pri katerih vcepijo oba strupa, v takih slučajih je cepljenje lahko včasih tudi nevarno.

Slabe zobke ima navadno ono dete, ki je tudi šibkih koščic. Večkrat je temu vzrok pomanjkljiva hrana. Za tvorbo okostja in zob potrebuje naše telo apna, tega dobiva seveda potom hrane. Nimajo pa vse jedi apna v sebi; največ ga je v jajcu, v zelenjavi in v stročju. Zato naj jedo otroci dosti jajčnih jedi, graha, fižola in leče ter zelenjavo. Tudi noseča mati naj vživa mnogo tega; ona potrebuje apno za ohranitev lastnega okostja, pa tudi za tvorbo kosti

in zobovja svojega deteta. Zato se marsikateri noseči ženi drobe zobje, ker dobiva njeno telo premalo apna, da bi zadostovalo njem in otroku.

HIGIJENA.

V bolniški sobi se ne sme šepetati. Šepetanje utruDI bolnika, ker se napenja, da bi slišal, kar govorijo; poleg tega se vznemirja, ker sumi, da govore o njem in o njegovih boleznih. Ravno tako je napačno, če se stopa po prstih, hoteč s tem zmanjšati ropot svojih korakov. Govori le tako — seveda ne kriči! — da te bolnik lahko razume, četudi ni govor namenjen njemu; ravno tako stopaj — ne hrupno seveda — z navadno hojo, da bolnik spozna, na katerem mestu si v sobi, ne da bi se trudil z oziranjem in obračanjem. Kar hočeš povedati komu o bolniku, mu moraš povedati na drugem mestu.

—a—

Zemlja na rane. Na deželi imajo žalibog navado, da si hladijo rane s tem, da si nanje pokladajo hladno zemljo. To moramo odločno odsvetovati. V zemlji živé bacili, ki so, ako pridejo po rani v kri, početniki telesnega otrpnenja (tetanus), kateremu nezogibno sledi smrt.

Slabosti v vlakcu, na ladji in drugje. «Morska bolezen» je vzrok, da se marsikdo ne upa na morje ali na železnico, kajti tudi v vlakcu ali v avtomobilu občuti človek iste napade kakor na ladji. Pravijo, da proti tej bolezni ni zdravila. Ker se pa loti le nekaterih ljudi, sklepajo zdravniki, da mora biti tudi sredstvo, ki jo lahko prepreči. Najnovejša raziskovanja so dognala, da je izvor tej bolezni v drobu, ki se pri vožnji pretresa. Kdor nima dovolj močnih vseh trebušnih organov, postane žrtev morske bolezni. Zato obole na njem predvsem osebe z «visečim» trebuhom, ker jim trebušna mrena popušča in ne more več držati črevesa in drugega droba. Zato je dobro, da se taki ljudje prevežejo čez trebuh, kadar gredo na pot. V to svrhu je dober vsak širok pas, najboljši flanelast ali pa platnena ruta.

Marsikdo občuti slabosti, če gleda v valove, če posluša udarjanje stroja ali železniških koles, če duha na ladji vonj po strojnem olju ali železniški dim, če sedi tako, da lete drevesa mimo njega. Nekateri ne smejo na potu jesti, drugi morajo neprestano kaj vživati. Vsekakor je domišljija velikega pomena. Čim bolj mislimo, kdaj nas bodo popadle slabosti, tem prej jih občutimo. Zato moramo iskati razvedrila: zanimiva knjiga, petje, vesel pogovor ali smeh nam skrajša pot in prežene bolezenske napade. Kar se tiče jedi, naj se vsakdo ravna po svoji potrebi in občutljivosti, oni, ki imajo mnogo izkušenj na potovanju, odsvetujejo pomaranče, češ, da jih — kakor so drugače zdrave — želodec najteže prenaša, kadar se tresne.

GOSPODINJSTVO

Bolezen na krompirjevih bilih in listih. Kadar krompir cvete, se večkrat pokažejo na listih velike temne pege. Listi kmalu ovene, odpadejo in bil se suši. Ta bolezen se širi le ob vlažnem, deževnem vremenu; v enem ali dveh tednih lahko počrne cele njive krompirja. V suši se bolezen ne razvija tako lahko; celo ustavi se, če je suho takrat, ko krompir cvete. Dostikrat preide bolezen tudi na gomolje v zemlji, pravimo, da je krompir «črn». To se godi najbrž tako, da pade bolno listje na tla, dež izpere v zemljo bolezenske kali, ki preidejo pri očeskih v gomolj. Proti krompirjevi bolezni je dobro upoštevati sledeče: Sadimo samo zdrav krompir. Ne sadimo ga v težko, mokro zemljo. Ne sadimo ga vedno na eno mesto. Ne gnojimo krompirju spomladi s svežim hlevskim gnojem, temveč podorjimo gnoj že jeseni. Sadimo cel krompir in precej daleč narazen, da ne bo bolezen tako lahko prešla z ene bili na drugo. Če se je bolezen šele malo pojavila, je dobro poskropiti njivo s sledečo raztopino: v škafo rastopi 2 kg modre galice na 50 l vode, v drugem škafo 2 kg živega apna na 50 l vode; obe rastopini zlij potem skupaj. To tekočino — biti mora lepo modra — so rabili včasih tudi po vinogradih.

Najboljše sredstvo za počrnelo srebro. Položi srebrne predmete v salmijakov cvet, razredčen z vodo, ali jih odrgni s krtačico ali usnjato krpico, ki je pomočena v salmijakov cvet. Salmijakov cvet razkroji žvepleno srebro, ne pa kovinasto, in daje predmetom zopet blek.

Rjaste lise odstraniš z nikljastih predmetov, da lise namočiš s petrolejem in jih potem odrgneš z usnjato krpico, ki jo pomočiš v prah lesnega oglja.

Šipe postanejo prav lepo čiste, če jih najprej umiješ in obrišeš; ko so že suhe, pa jih odrgni še s svilnatim papirjem.

Pozlačeni okvirji dobe svoj prvotni blek, ako raztopiš v 4 delih beljaka 1 del kuhinjske soli. Pomoči mehko krtačo v to raztopino in povleci po okvirju. Takoj se zopet svetli.

Kako se snažijo lakasti čevlji. Ako so umazani, jih osnaži najprej z mlekom, potem pa še vlažne namaži z nesoljeno prašičjo mastjo ali nesoljenim surovim maslom. Tudi če niso umazani, je dobro, da jih od časa do časa zdrgneš z mastjo. Nikdar pa z oljem, ker olje napravi usnje trdo.

RAZGOVORI.

Odgovori (Glej vprašanje v prilogi!)

Kako naj se obnaša dekle napram fantu.

Deklica odraste in dekle stopi v življenje. Nekoliko tesno ji je pri srcu, ko stopa prvič pred fanta. Kako naj se obna-

šam, je li prav to, kar govorim, in druge enake misli ji roje po glavi. Ta znanka ji svetuje to, druga zopet nasprotno, tako da te mlade glavice ne vedo, katere nasvete bi poslušale. Sicer je res težko podati v tem pogledu navodil, ker obnašanje dekleta zavisi pač od njene narave. Kot si v naravi dve cvetici nista povsem enaki, tako si tudi dve ženski duši nista povsem podobni. In ta posebnost je ravno ono, kar veže fanta samo na eno dekle; da mu ugaja ravno ena izmed drugih, morda lepših in pametnejših. Zato naj stopi dekle pred fanta popolnoma naravno in naj jasno pokaže svoj značaj. Če je živahna, bo ugajala fantu njena živahnost, če je resna, mu bo ugajala njena mirna, pametna beseda. Vsak deklinški značaj, pa najsi bode še tako izreden, dobi prej ali slej fanta s sebi primernim značajem in le v takem slučaju bo vzklila prava harmonija in ljubezen. Nikdar pa ne stopi pred fanta s potrjeno naravo. Nikar se ne kaži resna, če imaš prirojeno živahnost, sicer boš silno dolgočasna in dolgočasila boš tudi fante. Ravnotako si resna narava ne sme nadeti krinke živahnosti; v tem primeru navadno osebnost dekleta posurovi. Ne samo, da dekle ugaja, kadar je naravno, temveč je to tudi za njeno bodočnost velike važnosti. Kolikokrat je prikrivanje pravega značaja vzrok, da se razdere zaroka, in če pride v takem primeru do poroke, je ta gotovo nesrečna.

Ko stopaš torej pred fanta, pokaži pravo naravo in s tem boš tudi priprosta. Priproste naj bodo tvoje kretnje, priprosta naj bo tvoja govorica in priprosta naj bo tveja obleka. Dandanes hite dekleta vse preveč za modo in vsako kaprico hočejo imeti. Ni rečeno, da dekle ne bi smelo za modo; nasprotno, dekle mora biti v kroju moderno, sicer bi bilo smešno. Toda preveč se vdajati modi ni samo nedekliško, ampak zapeljuje tudi dekle v luksur. In ravno luksur dekleta oddaljuje od prave deklinške priprostosti.

Ne bodi domišljava! Domišljava dekleta so vsem antipatična. Tudi če si lepa, ne misli, da je to vse. Opazuj svoje lastnosti, našla boš marsikatero hibo in domišljavost te bo minula.

Obnašaj se dostojno! Lepo obnašanje nam kaže pri dekletu mero njene vzgoje in njene nrvnosti. Tudi tu ni moči dati navodil, ker je pač naravno, priprosto obnašanje najlepše. Kretnje pa naj bodo umerjene in govorica ne preglasna. Kako grdo je videti dekleta v družbi s fantom, pa se dekle surovo obnaša, na pr. da maha krog sebe z rokami, ploska z rokami, sune z roko ali komolcem, če hoče kaj poudariti ali pokazati, kriči, se preglasno smeje in se pri tem sklanja naprej in nazaj, govori tako glasno, da jo morajo vsi mimoidoči slišati in še njena prijateljica, ki stanuje v bližnji hiši. Vsega

tega se mora dekle izogibati, da bo njeno obnašanje lepo.

Ko sreča dekle fanta, jo fant naprej pozdravi, dekle pa mu odgovori s prijaznim odzdravom. Če fant pozdravi, je dekle dolžno odzdraviti; če ne odzdravi, je to znak preziranja. Dekle ne sme fanta na cesti ustaviti, da bi začela z njim pogovor, s tem postane nadležna. Ustavi ga lahko samo, če mu ima kaj sporočiti. Po pozdravu ponudi dekle prvo fantu roko. Govori vljudno in ljubeznivo, bodi vedrega čela in odkritega srca! Pusta in mrka gotovo ne boš ugajala. Pogovor naj bo popolnoma nepri-siljen in naraven. Govori to, kar pač naravno pride v pogovor. Zelo nespametno se obnašajo one, ki hočejo spraviti pogovor v prav poseben tir ali celo vlečejo fraze iz knjig; taka dekleta vplivajo zelo nenaravno in zato odvrtačujoče. Ne daj prilike opolzkim in dvoumnim pogovorom. Sramežljivost je oni čar, ki krasi dekle. Ne sramuj se rdečice, ki te oblije, ona je znak nedolžnosti. Pre-drzno govorjenje iz deklinških ust je sramotno in tako dekle kaj kmalu izgubi spoštovanje, ki si ga mora vsako dekle ohraniti.

Dekle se ne sme nastavljať fantom. To se kaj kmalu zapazi in ljudje imajo o tem kaj dosti govoriti, kar dekletu škodi na ugledu. Če bo fantu dekle všeč, jo bo on iskal in gotovo našel priliko, da jo najde. Če pa dekle hodi za fantom, bo izgubilo mnogo svojega deklinškega ponosa in pri fantih bo izgubilo spoštovanje. Tudi ne sme dekle lahkomišelnost prezirati svojih čestilcev in gledati za drugimi, ki so več ali bogatejši. S tem se fantom zameri in pozneje ji je mnogokrat žal. Le brezmiselna dekleta iščejo čast in denar, misleč, da je to edino sredstvo do sreče. Če te ljubi pošten fant, naj ti to zadostuje. Mnogokrat je kdo z malim bogatejši od onega, ki ima mnogo; to pač zavisi od zahtev.

Naj te vodi v življenju vedno deklinška sramežljivost! Ne pokaži fantu takoj, da so ti všeč njegove besede, četudi ga imaš rada. Ko trka na tvoje okno, mu ne odpiraj takoj in tudi pozneje naj bodo pogovori na oknu kratki. Ogibaj se sestankov o mraku in posebno ponoči. O takem dekletu ljudje slabo govorijo in dekle izgubi svoje dobro ime. Tudi je zelo grdo, če se sestaja zdaj s tem, zdaj z drugim fantom. Tako dekle dobi slab glas in pošten fant se je izogiblje. Kaj ostane takemu dekletu? Poročiti kakega neznačajnega fanta, da ima gorje vse žive dni, ali pa ostane sama. Večkrat imajo taka dekleta tudi izgovor, češ, nevoščljivi so mi ljudje, ker imam fante. Taka govorica naj vas nikar ne premoti, tako govorijo slaba dekleta. Ljudje sicer res radi pridenejo, toda del te govorice je navadno utemeljen.

Če ti prinese fant v dar nageljček, naj ti bo to najiskrenejše darilo. Naravnost surovo pa je, če dekle izrablja fanta s tem, da ji plačuje po zabavah, da ji prinaša slad-

karij ali celo drugih daril. Dekle, ki drži na svojo čast, bo sprejelo od fanta kakšno malenkost, nikdar pa ne večjega darila. Fantje sicer ponujajo v svoji hipni zaljubljenosti to in ono, toda drugi dan, ko štejejo svoje novce, mislijo z nejevoljo in s prezirljivostjo na tako dekle. Gotovo se bodo pozneje proti njej tudi netaktno obnašali.

Bodi prijazna do vseh, toda ne verjemi vsakemu fantu. Najmanj pa tistemu, ki začne takoj hvaliti tvojo zunanost. Sploh bodi previdna. Preštudiraj dobro svojega čestilca iz vseh vidikov, poglej globoko v njegovo dušo, predno se odločiš, da mu daruješ mir svojega srca. Večkrat se misli fant le kratkočasiti, toda pošteno ženske, ki ga vodi v življenju v pravost, to kmalu spozna. So pa tudi dekleta, ki se kaj rada kratkočasijo. Njih čestilci so vsi v kratkem že ljubimci in objemov in poljubov se ne manjka. Ko bi dekleta vedela, kako slabo govore o njih fantje, bi se gotovo tako ne obnašala. Dekle, ki je z ljubimkovanjem izgubilo svoj ugled, težko najde moža. In če se poroči, ne bo njen zakon nikdar obzarjalo ono so-glasje in ona ljubezen, ki veže le pošteno ženo na moža. Ne bodite torej lahkomišeln! Premislite poprej posledice svojih pogovorov in dejanj in s tem vam bo prihranjena marsikatera jeza, kes in sramota. Pomnite, da lahkomišelnost vodi sicer po cvetočih poljanah, toda pahne konečno v prepad, iz katerega ni več povratka. **Vida.**

(Nadaljevanje «Razgovorov» na prilogi).

KUHINJA

Ocvirkovi štruklji. Vmesi testo iz pol litra moke, 6 žlic tople vode, 1 jajca in malo soli. Nato pripravi nadev tako-le: 3 žemlje ali pa kakih 20 dek kruha zreži na kocke, zavri poldrugi četrt litra mleka in popari z njim kruh, temu primešaj še šalico ocvirkov in 2 jajci. Potem razvaljaj testo, namaži nanj ta nadev, zvij in ga zavij v prtič ter ga kuhaj pol ure. Ta štrukelj je prav okusen in rahel. Serviraš ga lahko h kakemu mesu v omaki ali pa kot močnato jed. Jaz ga napravim večkrat za večerjo: od kosila prihranim malo golaževe omake in jo dam k štrukljem; včasih pa serviram zraven solato ali kako drugo zelenjavo. **Lucija.**

Surovega mesa nikoli ne pusti ležati dalj časa na leseni deski, kajti les mu vzame sok. Istotako mu sok jemlje sol; zato soli meso šele takrat, kadar ga rabiš, predno ga deniš kuhati ali peči. Vendar pa ohrani sol meso dalje časa sveže. Ako ga hočeš ohraniti, ga torej nasoli.

Dobri biškoti iz kave. Pol decilitra črne kave zmešamo s 23 dkg sladkorja in nekoliko vanilije. To mešamo na ognju, dokler se ne strdi. Potem dodamo sneg iz beljakov, pustimo, da se ohladi, denemo kupčke na povoščeno pločevino in pečemo, da je rumeno. **Minka.**

IZ NAŠE SKRINJE.

NAŠI GORENJC. (Nadaljevanje.)

«O, dete moje, nič dobrega te ne čaka na svetu. Trda skala je mehkejša od človeških src.»

To rekši, se je s kolena uprla na skalo. Takoj se je pokazalo, da je Mati božja govorila resnico, kajti trda skala se je pod njenimi koleno toliko udala, da se je zamogla vsaj nekoliko oddehniti. Tiste dolbine pa so potem v skali ostale in pobožni romarji jih lahko vidijo še dandanes.

Ošabnemu lovcu je bila pravična kazen hitro za petami. Kmalu nato ga je silno zapekla vest in polotil se ga je tako strašen obup, da je, prišedši v dolino, skočil v deročo Savo in utonil.

Šmarnogorska cerkev je podružnica in spada k župniji Vodice. Kot božjepotna cerkev je imela v prejšnjih časih vedno stalnega duhovnika. Navadno je dobil to mesto kak bohlen ali pa upokojen župnik.

Notranjščina cerkve je zanimiva radi lepih slikarij. Slike je izvršil Matej Langus. Nad korom vidiš na stropu krasno skupino kmetskih fantov in deklet v narodnih nošah, ko gredo k maši. Vsa čast slikarju, ki je s tem tako lepo ovekovečil tedanje narodne noše.

Poleg cerkve stoji pritlična hiša, katere podstrešni prostori so služili dolgo vrsto let za stanovanje duhovniku in cerkovniku. V spodnjih prostorih pa se je od nekad nahajala gostilna in ta je še dandanes, tako, da je za okrepičilo romarjev in turistov vedno dovolj preskrbljeno.

Na vzhodni strani cerkve, tik za ograjnim zidom, zagledaš skupinicco nagrobnih križev. Tu počivajo šmarnogorski župniki, cerkovniki in drugi, katere je na gori pokosila smrt.

Zvonik je nizek in širok. Stoji popolnoma ločen od cerkve. Sedaj brnjavska v njem le par bornih zvoncev, toda pred svetovno vojno je donelo iz tega zvonika zvonjenje, ki ti je pretresalo dušo in srce. Zlasti lep, mogočen in spojen z neko nepopisno milino je bil glas velikega zvona. Kdor ga je čul enkrat, ga ni pozabil nikoli več. Mi pa, ki smo ga čuli slednji dan, leto za letom, nam je postal del naše duše. Kadarkoli se je oglasil, pa najsi smo bili doma, v gozdu ali na polju, ustavili smo delo, obrisali z obraza znoj in pomolili očenaš v čast Materi božji šmarnogorski. In z vso gotovostjo smem trditi, da se pri nobenem pogrebu ni potočilo toliko solzà kakor tedaj, ko je avstrijska soldateska razbila in odpeljala šmarnogorski veliki zvon.

Zanimivo je tudi to, da, dočim po vseh cerkvah zvonj poldan ob 12. uri, je šmarnogorski zvon naznanjal poldan vedno ob pol 12. uri. Ustno izročilo naših dedov ve o tem to-le:

Bilo je v turških časih in nekoč je pridrel v te kraje Turek s posebno silno močjo. Opustošil je vse, kar je dosegel. Okoličani, zbrani v utrdbi na Šmarni gori, so strahoma zapazili, da se je turška druhal obrnila proti gori in prve množice so že korakale v hrib. Domačini so uvideli, da tolike sile ne premagajo. Tu jih zamore rešiti le nadnaravna pomoč. Popadali so na kolena in prosili Mater božjo, naj jih otme turškega gorja. V tej skrajni sili je nekdo nehotе zgrabil za vrh velikega zvona. In — oј čudo! Komaj se je oglasil zvon, so se turški vojaki in konji vdrli do kolen v zemljo in se niti ganiti niso mogli več. Kristjani, to videč, so bili naenkrat pri Turkih in so jih posekali do zadnjega moža. V zahvalo Materi božji in v spomin na to čudežno rešitev je zvonilo potem na Šmarni gori vedno ob pol 12. uri.

Takoj pod cerkvijo, na zahodni strani hriba, stoji v neki dolbini kamenita soha sv. Antona puščavnika. Poleg sohe je postavljen lesen drog in na vrhu droga je pritrjen zvonec, od katerega visi dolga žica. Tudi tu se romarji radi ustavljajo in se v raznih potrebah obračajo k sv. Antonu. Pravijo, da je ta svetnik pri Bogu velik posrednik zakonskega stanu. Ker pa je zakonazeljnih fantov in deklet povsod dovolj, ni čudno, da se zvon sv. Antona zelo pogostoma oglašča.

Ako gledaš z gore v smeri proti Kranju, uzeš na približno eno uro oddaljenem hribu ogromne razvaline nekdanjega smleškega gradu. Tu je živel svoje dni zelo mogočen, a še bolj hudoben graščak. S svojimi tlačani je ravnal huje kot z živino. Vse ga je preklinjalo in zato ga je zapustila sreča. Zlezel je v dolgove in česar se je lotil, povsod je imel smolo. Mesto da bi se poboljšal, je začel živeti še razuzdaneje. Preklinjal je tako, da se mu je nekoč prikazal sam vrag. Graščak pa se niti vruga ni ustrašil, ne go je zahteval od njega denarja. Vrag je bil pripravljen rešiti graščaka iz denarnih stisk, ako mu ta zastavi svojo hčerko. Graščak je takoj privolil. Od tedaj je imel zopet dovolj denarja, hčerka pa je izgínila in nihče je ni več videl.

Toda vražja pomoč je graščaku kaj malo hasnila. Kmalu je obolev na strašni bolezní. Začel je gniti pri živem telesu in širil tak smrad, da ni mogel nihče obstati poleg njega. Umrl je od vseh zapuščen. Po njegovi smrti ni hotel nikdo več bivati tam in grad je polagoma začel razpadati. Po mnogih letih, ko je bil grad že v razvalinah, je začel tja nedolžen pastirček. Naenkrat je zagledal sedeti sredi razvalin krasno deklico. Pred seboj je imela razprostrto veliko rjuho, polno rumenih cekinov. Pastirčka je obšla groza in že je hotel zbežati, ko ga deklica prijazno pokliče:

«Fantiček, ne boj se me! Povej mi, ali si bil danes pri sv. maši?»

«Ne, nisem bil», odgovori pastirček. Tedaj deklica milo zaplače:

«Ti nesrečnež!» O, jaz reva! Glej, ko bi bil šel ti danes k sv. maši, bi bilo vse to bogastvo tvoje, jaz pa bi bila rešena hudobnega duha, kateremu me je zastavil oč. Zdaj pa moram čakati še sto let.»

To rekši, je izgínila deklica in zlatniki.

Pastirček se je vrnil v dolino in med potjo točil grenke solze, ker je tisti dan opustil sv. mašo.

Manica.

KNJIŽEVNA POROČILA.

Kuharske bukvice za kmečke žene in dekleta. Izdala Kmetijska tiskovna zadruga. Cena ?. Dobiva se po ljubljanskih knjigarnah. — V mali priročni knjižici je zbral B. R. 100 navodil za jedi, ki jih kuhajo po kmetih. Prava kuharica bi marsikje ugovarjala in izpopolnjevala, toda sestavljalec sam jih je namenil kmeticam, ki se ne utegnejo dolgo muditi okoli ognjišča in morajo v kratkem času pripraviti obed. Knjižica je pisana prav priprosto, brez ambicije, iz gole dobrohotnosti do proste žene. Zato naj si jo preskrbe vse one, ki se niso nikoli učile kuhati in ne poznajo kuharskih izrazov, da bi mogle razumeti strokovne kuharske knjige.

«**Iz torbice belokranjskih palčkov**» je naslov lični knjižici, ki stane le Din. 5.— in jo je izdala Belokranjska podružnica Plainskega društva. Albin Čebular je zbral precejšnje število dečjih narodnih pesmic, ki jih je čul po belokranjskih vaseh. Nekatere so vzkličle res iz dna tamošnje duše, druge so priromale tja iz oddaljenih krajev in so se v raznih variantah prilagodile duševnosti Belokranjčca.

Sanin: M. Arcibašev—Stane Krašovec. Splošna knjižnica št. 52. Cena: Din. 52.—, vez. Din. 60.—. Svetovno znan roman sodobnega ruskega pisatelja, ki živi sedaj v Varšavi. Malokatero delo je svet toliko čital, toliko kritiziral in se toliko zanimal zanje kakor za «Sanina». V več državah so ga oblasti prepovedale, češ, da se ne skladajo njegovi nazori z vero in vladajočimi moralnimi predpisi.

La bohème: Henry Murget—Ivan Tominec. Spl. knj. št. 39. Cena: Din. 35.—, vez. Din. 42.—. «Slike iz življenja cigánov» opisujejo predletno življenje umetnikov in literatov v Parizu. Roman je znan širnemu kulturnemu svetu po istoimenski igri in operi

Domače živali. Splošne knj. 37. zvezek. Dobiva se po vseh knjigarnah. — Cena Din. 10.—, vez. Din. 15.—. Damir Feigel, priznani humoristični pisatelj, opisuje v tej knjižici domače živali na tako šaljiv in duhovit način, da čitatelj ne pride iz smeha, dokler ne prečita knjige do zadnje vrstice.

Najboljše sredstvo zoper stenice in drugi mrčes je

„MORANA“

„Morana“ temeljito uničuje stenice in njihovo zalego. Naroča se pri

MAR. SKRINJAR, **KOTOR - MUO, DALMACIJA**
(Jugoslavija)

Pri večjih naročilih popust, trgovcem rabat. — Išče se ZASTOPNIK
ZA JUGOSLAVIJO. — Ponudbe je poslati direktno na zgornji naslov.

Alojzij Povh

urar in zlatar

Piazza Garibaldi 2, I. n. Tel. 3-29

Lastna tovarna in delavnica. — Prodaja,
kupiše, popravi vsakovrstne predmete.
Korist vsakega je, da se prepriča o cenah.

 Dobava za urarje in zlatarje.

FRANC NAROBÉ

Trst, Via Commerciale 18

priporoča slavnemu občinstvu v mestu
in na deželi svojo dobro založeno

Trgovino z JESTVINAMI

in s kolonijalnim blagom. Konkurenčne
cene. Točna postrežba. Na željo se pošilja blago trž. odjemalcem franko na dom.

Ivan Kerže - Trst

Piazza San Giovanni šte. 1

ima v zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, stekla, lesa in emajlirane prsti.

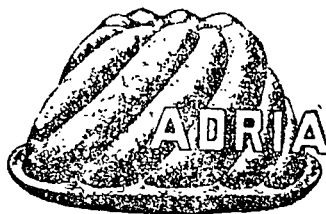
TVRDKA „VINOAGRARIA“ v GORICI

Via Carlo Favetti 6 (v ulici za hotelom „Tri Krone“)

Prodaja aparate in kozarce za vkuhanje sadja, zelenjadi in mesa,
gnojila za cvetlice, ročne medene škropilnice za sobne rastline in
izborna vrtna semena. Blago pošilja tudi po pošti.

JUST UŠAJ, agronom.

**Pecivni
prašek**

**Vanilin
sladkor**

Minka Horvat, modistka

Ljubljana, Stari trg 21

Priporoča cenjenim damam svojo zalogo damskih in dekliških klobukov in slamnikov. — Popravila najceneje. — Žalni klobuki vedno v zalogi.

NOV ZOBOZDRAVNIK

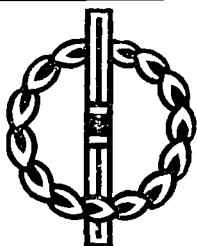
Med. univ. **LOJZ KRAIGHER**

SPECIALIST ZA BOLEZNI V USTIH IN NA ZOBEH

Z IZPITOM NEMŠKEGA DRŽ. ZOBOZDRAVNIKA

SPREJEMA VSA ZOBOZDRAVNIŠKA IN ZOBOTEHNIŠKA
OPRAVILA

V GORICI NA TRAVNIKU ŠT. 20, I. nad.

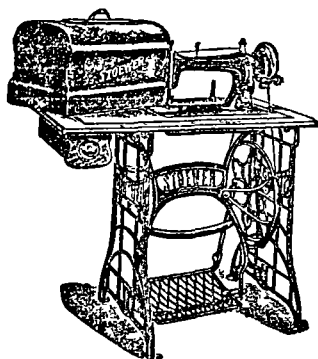
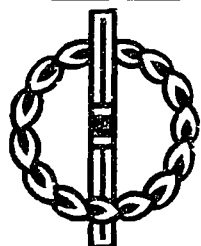
ZDRAVNIK

Dr. FR. JAKONČIČ

sprejema

v Gorici, Via Carducci 6

od 9.—11. in od 3.—4.

15 - letno jamstvo

ima le **šivalni stroj „STOEWER“**,
katerega lahko z enostavnim premikom rabite za
šivanje ali vezenje (stopanje). V različnih opre-
mah (pogrezljiv, v omarici itd.), za rodbinsko rabo,
šivilje in krojače. — Dobite le pri

LUD. BARAGA, Ljubljana

Šeamburgova ulica 6, I. nadst.